Byblos
Colecţie coordonată de
ADRIAN BUZ
a

RYUNOSUKE AKUTAGAWA (1892 – 1927) s-a născut în Tokio, în casa unui mic neguţător de produse lactate. Fuku, mama viitorului prozator, a fost afectată de o boală mentală imediat după naşterea lui Ryunosuke şi s-a stins din viaţă când fiul ei avea zece ani. Crescut mai mult de una dintre mătuşi, soră a mamei, Akutagawa a fost adoptat oficial de familia fratelui mamei şi a luat numele lor. Încă din şcoala gimnazială, Akutagawa s-a arătat interesat de literatură şi a stabilit prietenii cu alţi colegi cu care avea să înfiinţeze revista *Shinshiclod* (*Noi curente*, 1914). În 1915 debutează cu povestirea *Rashomen*care îi aduce faima. Este remarcat de Natsume Soseki (1867 – 1916) şi luat sub protecţia acestuia. Alte povestiri au urmat: *Nasul* (*Hanay* 1916), *Paravanul iadului* (*Jigoku hen*, 1918), *Mandarine* (*Mikan*, 1919), aducându-i numele de „părinte al povestirii japoneze”.

În ultima parte a vieţii, Akutagawa a fost şi el afectat de aceeaşi boală de care suferise şi mama lui. Răvăşit şi încercând să îşi găsească o voce mai potrivită societăţii moderne, Akutagawa se va declara învins şi se va sinucide în iulie 1927.

Ryunosuke Akutagawa
Viaţa unui prost
Traducere din limba japoneză, note şi postfaţă de
GEORGE ŞIPOŞ
BUCUREŞTI, 2010
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
AKUTAGAWA, RYUNOSUKE
Viaţa unui prost / Ryunosuke Akutagawa; trad.: George Şipoş.

— Bucureşti: Curtea Veche Publishing, 2010 ISBN 978 – 973 – 669 – 904 – 7
I. Şipoş, George (trad.)
821.521 – 31 = 135.1
Coperta: Griffon and Swans www.grifffon.ro
RYUNOSUKE AKUTAGAWA *Aru ahõ no isshõ* e CURTEA VECHE PUBLISHING, 2010 pentru prezenta versiune în limba română
ISBN 978 – 973 – 669 – 904 – 7
Viaţa unui prost
Lui Kume Masao
Las la discreţia domniei tale publicarea acestui manuscript, aşa cum las şi timpul ori locul în care să fie publicat.
Sunt convins că îi cunoşti pe cei mai mulţi dintre cei care apar în paginile de faţă. Dacă îl publici, te-aş ruga însă să nu îi adaugi un index.
Trăiesc acum în cea mai nefericită fericire. În mod ciudat, nu mă încearcă însă niciun fel de remuşcări. Mă doare sufletul pentru cei cărora le-am fost soţ rău, părinte rău, fiu rău. Adio, aşadar! Nu veţi găsi în acest manuscript nici cea mai mică încercare conştientă de a mă justifica.
Îţi încredinţez acest manuscript cu sentimentul că tu m-ai cunoscut cel mai bine, dincolo de aparenţa mea cosmopolită. Râzi, râzi din toată inima de prostul din aceste pagini.
20 iunie 1927 Ryunosuke Akutagawa *
„Kume Masao (1891 – 1952), prozator, dramaturg şi eseist japonez. Kume şi Akutagawa au fost colegi de facultate şi mai apoi membri în aceleaşi cercuri literare.
Notă despre nume: Cu excepţia lui Ryunosuke Akutagawa., toate celelalte nume care apar în acest volum urmează tradiţia japoneză şi încep cu numele de familie (de exemplu, în Kume Masao, Kume este numele de familie).

1

Epocă

Etajul doi al unei librării. La 20 de ani, în vârful unei scări făcute în străinătate, sprijinite de rafturi, caută noile apariţii. De Maupassant, Baudelaire, Strindberg, Ibsen, Shaw, Tolstoi…

Lumina amurgului se pogora peste rafturi. El însă continuă a citi cu nesaţ cuvintele de pe coperţi. În faţa ochilor i se înşira întregul sfârşit de secol. Nietzsche, Verlaine, fraţii Goncourt, Dostoievski, Hauptmann, Flaubert…

Luptându-se cu întunericul, încercă să desluşească numele. Cărţile se cufundau încet în umbră. Extenuat, fu pe punctul de a coborî de pe scară. Lumina unui bec fără abajur se revărsă brusc peste el. De pe scară se uită în jos, către angajaţii şi cumpărătorii care se mişcau agale printre rafturi. Erau atât de mici. Atât de lipsiţi de importanţă.

„Viaţa umană contează mai puţin decât un vers de Baudelaire. a îi privi de sus o bună bucată de vreme…

2

Mama

Toţi nebunii erau obligaţi să poarte acelaşi *chimono* cenuşiu. Enorma încăpere părea astfel şi mai deprimantă. Unul cânta imnuri la o orgă; în neştire, dar din tot sufletul. Altul ţopăia mai degrabă decât dansa în mijlocul camerei.

El se uita la acest spectacol împreună cu un zdrahon de doctor, roşu în obraji. Acum zece ani mama lui nu fusese cu nimic diferită de cei de acolo. Absolut cu nimic… mirosul lor îi aducea în nări mirosul ei.

— Mergem?

Doctorul l-a condus pe culoar, către o cameră oarecare. Într-un colţ, scufundate în alcool în nişte borcane imense, nişte creiere. Pe unul dintre ele, se putea discerne ceva alb. Ca albuşul de ou. Şi cum stătea acolo şi vorbea cu doctorul, şi-a amintit din nou de mama lui.

— Acest creier a fost al unui inginer de la Compania Electrică X. Se credea un dinam enorm care producea lumină neagră.

Pentru a evita privirea doctorului, şi-a îndreptat ochii către fereastră. Nimic altceva decât un zid de cărămidă cu cioburi de sticlă pe marginea de sus. Ici, colo, petice anemice de muşchi alterau vag culoarea cărămizii.

3

Casă

Se CULCA ŞI se TREZEA într-o cameră la etaj într-o casă din afara oraşului. Fundaţia casei era destul de slabă, iar etajul era oarecum înclinat din această pricină.

Acolo, la etaj, se certa el tot timpul cu mătuşa lui. Nu era zi de la Dumnezeu să nu fie nevoie de intervenţia părinţilor lui adoptivi. Şi totuşi nu era nimeni pe lume pe care să iubească el mai mult decât pe mătuşa lui. Fată bătrână, mătuşa se apropia deja de şaizeci de ani pe când el avea vreo douăzeci.

La etaj, în afara oraşului, se gândea cum cei care se iubesc unul pe altul atât de mult îşi produc reciproc atâta tristeţe, înclinarea camerei îi crea o senzaţie de vomă.

4

Tokio

Nori negri peste râul Sumida. El admiră cireşii Mukojima de la fereastra şalupei cu aburi. În ochii lui, pomii încărcaţi de floare nu sunt decât o frânghie tristă cu zdrenţe-ntinse la uscat. Se vede pe sine însuşi în acei cireşi Mukojima, rămaşi acolo din Epoca Edo.

„*Edo jidai* (Epoca sau Perioada Edo), moment istoric cuprins între 1603 şi 1868 şi numit astfel după capitala Edo (Tokio de astăzi). Perioada mai este cunoscută şi ca Epoca Tokugawa, după numele dinastiei de shogūni (generalissimi) care a condus *de facto* Japonia în tot acel timp.

5

Eu

La o cafenea, cu un amic puţin mai în vârstă, fumând ţigară de la ţigară. El nu prea deschidea gura. Dar asculta cu atenţie vorbele amicului.

— Azi mi-am petrecut juma A de zi în maşină.

— Ceva treabă, bănuiesc.

Amicul, cu falca sprijinită-n pumn, i-a replicat cu nonşalanţă:

— Nu, aşa am avut chef!

Vorbele acelea i-au deschis în faţă o lume necunoscută, lumea din apropierea zeilor, lumea lui „Eu”. L-a încercat o durere. Şi în acelaşi timp o imensă bucurie.

Era o cafenea micuţă. Sub o pictură cu zeul Pan, un arbore de cauciuc cu frunzele groase atârna-ntr-o rână într-un ghiveci roşu.

n

6

Boală

ÎN BĂTAIA NECONTENITĂ a unei brize sărate, caută cuvinte în dicţionarul de limba engleză, urmărind rândurile cu degetul.

Talaria: pantofi sau sandale cu aripi.

Tale: povestire.

Talipot: Specie de palmier specifică Indiei estice. Tulpina atinge înălţimi între 50 şi 100 de metri, iar frunzele sunt folosite la confecţionarea de umbrele, evantaie, pălării şi altele. Înfloreşte o dată la 70 de ani.

Cu ochii minţii vede floarea palmierului. Dintr-odată simte o mâncărime nemaiîncercată până atunci undeva în gât şi o picătură de salivă i se prelinge pe dicţionar. Salivă? Nu era salivă… îi trece prin cap că viaţa umană e trecătoare, pentru ca mai apoi să îşi lase imaginaţia să recheme floarea de palmier. Dincolo de marea cea mare, plutind atotstăpână, floarea de palmier.

7

Pictura

Brusc – şi s-a petrecut chiar brusc, cum stătea în faţa unei librării uitându-se la un album de reproduceri după Van Gogh – a înţeles ce este pictura. Desigur, acelea nu erau decât reproduceri. Dar din acele fotografii el a simţit înălţându-se cu forţă natura.

Exuberanţa acelor picturi i-a schimbat percepţia asupra lumii. Era mai conştient acum de mişcarea delicată a unei ramuri, de rotunjimea obrazului unei trecătoare.

Într-o bună zi de toamnă ploioasă, pe la apus, a trecut pe sub tunelul de la intrarea unui cartier oarecare. La capătul celălalt era oprită o căruţă. A avut brusc senzaţia că altcineva mai trecuse înaintea lui pe acolo. Dar cine? întrebarea era însă deja de prisos. La numai 23 de ani, un olandez cu lobul urechii tăiat, pufăind din pipă, îi picurase deja în suflet întreaga melancolie a acelui peisaj…

8

Scântei

Ud Până LA PIELE, păşea apăsat pe asfalt. Ploua violent. Trenciul îi mirosea a cauciuc în mijlocul atmosferei lacustre.

Deodată, un cablu de electricitate suspendat a început să scoată scântei violete. În mod ciudat, l-a încercat o emoţie. Ascuns în buzunarul trenciului, un manuscript pregătit de publicare în revista micului lor grup literar. Înaintând prin ploaie, s-a mai întors o dată ca să se uite la cablul electric.

Emitea aceleaşi scântei ascuţite. Oricât ar fi meditat la viaţa umană, nu era nimic ce îşi dorea în mod special. Şi-ar fi dat însă viaţa pentru a ţine în palmă acele scântei violete, acele minunate sclipiri de foc plutind în aer.

9

Cadavru

De degetul mare de la piciorul fiecărui cadavru atârna o etichetă legată cu o sârmuliţă. Pe etichetă erau

înscrise numele, vârsta... Mânuind cu dexteritate un scalpel, amicul lui s-a aplecat peste unul dintre trupuri şi a început să îi înlăture pielea de pe faţă. Sub piele se întindea stratul de grăsime, galben-portocaliu.

El urmărea atent cadavrul. Era pentru o povestire de-a lui, pentru a da autenticitate atmosferei unei acţiuni plasate în vremuri vechi imperiale. Mirosul cadavrului de lângă el, un miros ca de caise putrede, îi făcea rău. Concentrat, amicul continua să mânuiască scalpelul în tăcere.

„Nici cadavre nu mai sunt de-ajuns în ultima vreme", îi tot spunea acesta. El îşi pregătise de mult răspunsul: „N-am niciun fel de intenţii criminale, dar, de-aş avea trebuinţă de-un cadavru, aş omorî pe cineva". Dar acel răspuns avea să rămână numai în sufletul lui.

10

Mentor

La umbra unui stejar rămuros, citea din cartea mentorului său. În lumina soarelui tomnatic, în stejar nu se mişca nicio frunzuliţă. Undeva, departe pe cer, o farfurie de sticlă agăţată de un cântar, menţinându-l într-un echilibru perfect – aceasta era imaginea care i se perinda prin cap în timp ce citea din cartea mentorului.

„Mentorul lui Akutagawa a fost marele scriitor Soseki Natsume (1867 – 1916).

11

Răsărit

Se CRĂPA ÎNCET DE ZIUĂ. De la un colţ de stradă, el urmărea acţiunea din piaţă. Oameni, căruţe, tot ce mişca în piaţă era învăluit în culori trandafirii.

Şi-a aprins o ţigară şi-a intrat tăcut în piaţă. Pe neaşteptate, un câine negru şi slab a început să-l latre. Dar pe el nu l-a luat prin surprindere. Şi pe câinele acela îl iubea.

Din mijlocul pieţei, un platan îşi întindea ramurile în

cele patru zări. De la rădăcină, şi-a ridicat ochii către tării, printre ramuri. Chiar deasupra lui o stea sclipea pe cer.

Era cel de-al douăzeci şi cincilea lui an de viaţă – trei luni după ce îşi întâlnise mentorul.

12

Baza navală

Interiorul submarinului era scăldat într-o lumină difuză. Înconjurat de maşinării la dreapta şi la stânga, în faţă şi-n spate, aplecat de şale se uita printr-o fereastră-lunetă. Imaginea bazei se reflecta, luminoasă în acea lunetă.

— Se vede Kongo, nu? l-a întrebat unul dintre ofiţeri. Şi, cum se uita la miniatura crucişătorului prin luneta pătrată, nu ştie de ce, a început să se gândească la pătrunjel. Aroma de pătrunjel pe o porţie de friptură de vită de 30 de *sen*.[1]

Moartea mentorului

În vântul care gonise ploaia, mergea cu paşi mari pe peronul nou al staţiei de tren. Norii nu dispăruseră încă de pe cer. Pe partea cealaltă a peronului, trei-patru muncitori la calea ferată loveau ritmic cu târnăcoapele, lălăind ceva în gura mare.

Ca şi cântecul feroviarilor, vântul care gonise ploaia îi împrăştia şi lui sentimentele. Cu o ţigară neaprinsă în gură, era cuprins de o tristeţe vecină cu bucuria. Telegrama „Mentor STOP. Stare critică STOP”, mototolită în buzunarul trenciului…

De departe, din umbra muntelui acoperit cu brazi, trenul de 6 dimineaţa spre Tokio se târa tot mai aproape, ca un şarpe cu o dâră de fum după el.

14

---

1 Faimos crucişător aparţinând marinei militare japoneze. Lansat la apă în 1912, Kongo va fi activ până în noiembrie 1944, când a fost lovit şi scufundat de o navă de război americană, în Strâmtoarea Taiwan. *" Subdiviziune a yenului. 100 de sen reprezintă 1 yen.

Căsătorie

A DOUA ZI DUPĂ NUNTĂ, s-a luat de tânăra lui soţie: „Te-ai pus deja pe cheltuit, nu-i aşa?” De fapt, nu erau vorbele lui, ci ale mătuşii. Desigur că soţia şi-a cerut scuze atât lui, cât şi mătuşii. Glastra cu narcişi galbeni pe care ea i-o cumpărase lui în dar, în faţa lui pe masă…

15

Ei

Trăiau în pace. La umbra atotcuprinzătoare a unui impunător bananier. Aveau o casă la vreo oră de mers cu trenul de Tokio, într-un orăşel de pe coastă.

16

Perna

Tolănit pe-o pernă de scepticism cu miros de frunze de trandafir, îl citea pe Anatole France. Nu ştia însă că un centaur poate să existe până şi pe-o asemenea pernă.

17

Fluture

Zbaterea de-o clipită a unui fluture în vântul îmbibat cu miros de lintiţă. Pe buzele-i uscate a simţit atingerea acelei bătăi din aripi. După ani şi ani pulberea de pe aripile fluturelui îi mai străluceşte încă pe buze.

A TRECUT PE LÂNGĂ EA PE SCĂRI într-un hotel oarecare. Deşi în plină zi, faţa ei părea luminată de razele lunii. A urmărit-o din ochi (erau complet necunoscuţi), iar în suflet i s-a instalat un sentiment de singurătate pe care nu îl mai încercase până atunci…

19

Aripi făurite

A TRECUT DE LA Anatole France la filosofii secolului al XVIII-lea. Doar de Rousseau nu s-a apropiat. O parte din el – cea dominată de pasiune – îl ţinea oricum mult prea aproape de Rousseau. Cealaltă, dominată de intelectul rece, era mai aproape de filosoful lui *Candide*.

În 29 de ani de viaţă, existenţa nu îi fusese câtuşi de

puţin uşoară. Voltaire însă îl dotase cu aripi făurite de om.

Şi-a întins aripile pentru a se ridica în dans domol către cer. Scăldate în lumina raţiunii, bucuria şi tristeţea umană i s-au impregnat în privire. A lăsat ironia şi zâmbetul să cadă peste oraşele nenorocite şi s-a înălţat direct spre soare, prin aerul fără de oprelişti. Uitase, parese, povestea din vechime a acelui grec care se prăbuşise mort în apele mării pentru că zburase către soare cu aripi făurite de om ca şi ale lui…

Lanţuri

J

Fusese hotărât ca el şi soţia lui să locuiască în aceeaşi casă cu părinţii lui adoptivi. Era din pricină că el se angajase să lucreze la un ziar. Se bazase pe un contract mâzgălit pe-o bucată de hârtie galbenă. Când a citit din nou acel contract s-a dovedit că ziarul respectiv nu avea absolut nicio obligaţie faţă de el, în timp ce el avea tot felul de obligaţii faţă de el

Două ricşe pe un drum de ţară acoperit de nori. În jur, nici ţipenie de om. Că drumul se îndrepta către mare era clar după briza sărată. Instalat în ricşa din spate se întreba ce l-o fi mânat oare să se încurce cu acest *rendez-vous* care nu îl interesa câtuşi de puţin. În mod sigur nu iubirea. Dar dacă nu era iubire – şi pentru a evita continuarea, cel puţin nu se putea spune că nu „se-asemănau”.

În ricşa din faţa lui era o nebună. Sora ei se sinucisese din gelozie.

— De-acu* n-am încotro…

O ura pe această nebună, pe această femeie care nu se ghida decât după instinctul ei animalic.

Între timp, ricşele trecuseră de un cimitir care mirosea urât a ţărm de mare. În spatele unui gard viu plin de scoici de stridii, pietre de mormânt înnegrite de timp. Privind pe deasupra mormintelor, unde marea sclipea vag,

l-a cuprins un sentiment de profund dispreţ pentru soţul ei, care nu era în stare să îi întreţină iubirea.

22

Un pictor

NU ERA DECÂT O ILUSTRAŢIE DINTR-O REVISTĂ. Un COCOŞ desenat în cerneală, care demonstra o remarcabilă individualitate. Şi-a întrebat un prieten despre pictorul respectiv.

La vreo săptămână după aceea, pictorul i-a făcut o vizită. A fost un eveniment deosebit în viaţa lui. A descoperit în acel pictor o poezie nemaiştiută de nimeni altcineva. În plus, şi-a descoperit un suflet de carenti fusese conştient până atunci.

Într-o după-amiază de toamnă pe la apus, un porumb i-a adus aminte pe neaşteptate de pictor. Un porumb înalt, înarmat cu frunze agresive, cu firele rădăcinii subţiri expuse pe pământ, ca nişte nervi. Era desigur şi un portret al lui însuşi, al propriului sine. Descoperirea nu i-a adus decât depresie.

— De-acu îi târziu… Da când o veni vremea…

23

Ea

Sk făcea întuneric în piaţă. El se plimba febril de colo-colo. Printre nenumăratele clădiri înalte, pe cerul scăldat în argintiu, ferestre peste ferestre strălucind cu lumini electrice.

S-a oprit s-o aştepte pe marginea drumului. După vreo cinci minute, părând oarecum extenuată, venea către el. Când i-a văzut faţa, ea a zâmbit şi i-a spus: „Am obosit”. Unul lângă altul, se plimbau prin piaţa prost luminată. Era pentru prima oară. Simţea că ar fi fost gata să dea orice pentru a fi cu ea.

Când s-au urcat în maşină, ea s-a uitat fix în ochii lui: „N-ai să regreţi?” El i-a răspuns direct: „Nu!” „Nici eu”, a mai spus ea şi şi-a aşezat mâna peste-a lui. Faţa ei părea

din nou a fi luminată de lună.

24

Naştere

OPRIT lângă UŞĂ, se uita la moaşa în alb care spăla bebeluşul. Ori de câte ori îi intra săpun în ochi, faţa micuţului se contorsiona de ţi se făcea milă. Mai şi urla din toţi rărunchii, în timp ce mirosul ca de şoarece al bebeluşului îi umplea nările, nu reuşea să se calmeze şi să reflecteze. „De ce-o mai fi venit şi-ăsta pe lume? Pe lumea asta mizerabilă... Şi de ce i-o fi dat soarta un tată ca mine?” /

Era primul lor băieţel.

25

Strindberg

Din uşă se uita la chinezii murdari care jucau mahjong în lumina lunii ca o floare de rodie înflorită. S-a întors mai apoi în cameră şi a început să citească *Le Plaidoyer d’un fou* \ la lumina unei lămpi mici. Dar, după numai două pagini, un zâmbet sardonic i-a apărut pe faţă.

— Nu era mare diferenţă între el şi Strindberg, care îi scria şi el minciuni iubitei lui baronese[2] când îi trimitea scrisori.

26

Vremuri vechi

Buddha, creaturi celeste, cai, flori de lotus, toate coşcovite, aproape că l-au copleşit. Cu ochii la ele, a uitat totul. Chiar şi cât de norocos fusese să scape din mâinile nebunei...

27

Antrenament spartan

Se plimba pe-o stradă lăturalnică cu un amic. O ricşă

2" * în original, Akutagawa foloseşte sintagma hakushaku fujin (contesă), fie din greşeală, fie pentru că aşa fusese tradus în japoneză. Akutagawa citea probabil una din cele două traduceri concurente ale romanului lui Strindberg, care apăruseră în 1925.

acoperită venea către ei, spre a-şi continua drumul înainte. În ricşă era ea, cea de-aseară. Deşi în plină zi, faţa îi părea luminată de lună. Cu amicul de faţă, desigur că n-a putut fi vorba să se salute.

— Ce frumuseţe de femeie! a exclamat amicul. Iar el, privind către muntele primăvăratic unde se înfunda strada, a răspuns fără să se mai abţină:

— Da, chiar o frumuseţe!

28

Criminal

Pe-un drum de ţară toropit de soare, mirosul de bălegar plutea în aer. Ştergându-se de sudoare, urca pieptiş pe drumul de munte. De pe ambele margini ale drumului, mirosul pătrunzător de grâu copt.

„Ucide! Ucide!…” De când tot repeta acelaşi lucru? Ucide… pe cine? Ştia el foarte bine pe cine. Şi-a amintit de-un bărbat rău, cu părul tuns scurt.

Peste lanurile de grâu auriu s-a iţit o biserică catolică, iar după o vreme i s-au arătat şi cupolele.

29

Formă

Era o sticlă metalică, pentru *SAKE*. Cândva, acea sticlă decorată cu linii fine îl învăţase frumuseţea „formei.

30

Ploaie

Vorbea cu ea de una, de alta întinşi pe un pat mare. Ploaia cădea neîncetat dincolo de fereastra dormitorului. Florile de crin or să se strice probabil cu ploaia asta. Faţa ei părea, ca de obicei, luminată de lună. Nu mai găsea conversaţia cu ea antrenantă. Întins pe burtă, şi-a aprins o ţigară şi şi-a dat seama că numărul zilelor pe care le petrecuse cu ea însuma deja şapte ani.

„O iubesc oare pe femeia asta?”, s-a întrebat. Răspunsul a venit ca o surpriză chiar şi pentru el.

„Da, încă o iubesc”.

31

Marele Cutremur

În aer PLUTEA UN miros CA DE caise intrate în fermentaţi Mergea cu acel vag miros în nări printre ruine fumegase sub cerul în flăcări şi se gândea că morţii arşi nu miros neapărat rău. În faţa lacului în care erau aruncate unele peste altele cadavrele şi-a dat seama cât de corectă senzorial este expresia „îţi mută nasul din loc”. Cadavrul unui copil de 12 – 13 ani l-a mişcat cel mai mult. Privindu-l, l-a încercat un sentiment de invidie. I-a venit în minte vorba „Cei pe care-i iubesc zeii mor tineri”. Casa surorii şi cea a fratelui lui vitreg arseseră cu totul. Soţul soră-sii, găsit vinovat de sperjur, era acum un cadavru cu pedeapsa amânată…

— Mai bine murea toată lumea.

Pe o movilă de rămăşiţe arse, nu-şi poate suprima acest gând”.[3]

32

Bătaia

S-A BĂTUT cu FRATELE lui vitreg. Nu era nici urmă de îndoială că din cauza lui frate-său era întotdeauna sub presiune. Pe de altă parte, nici el nu avea libertatea pe care şi-ar fi dorit-o din cauza lui frate-său. Rudele îi spuneau una-două fratelui: „Fii şi tu mai ca frate-tău!” Pentru el însă, a fi în această poziţie era echivalent cu a fi legat de mâini şi de picioare. Încleştaţi în luptă, au sfârşit prin a se rostogoli afară, pe verandă. În grădină – o vede şi-acum – o floare de liliac indian. Sub cerul purtător-cfe ploaie, floarea strălucea într-o lumină roşiatică.

33

---

3 Cutremurul în cauză este Marele Cutremur din regiunea ivanto (Kanto daishinsai, 1923), care a distrus zone întregi din Tokio şi a f^cut pcste 100 000 de victime. Cutremurul a avut un impact extraordinar numai din punct de vedere material, ci şi spiritual, influenţând direcţi care a luat-o modernitatea în Japonia. ’

Erou

De câtă vreme se tot uita la muntele semeţ de la fereastra casei lui Voltaire? Pe vârfu-i acoperit de gheţuri nu se zărea nici măcar umbra unui condor. Doar un rus îndesat urca cu îndârjire.

După ce s-a lăsat noaptea şi peste casa lui Voltaire, la lumina unei lămpi puternice a scris o poezie. În minte avea silueta rusului care urca pe munte.

Dincolo de limite ai apărat Poruncile
Şi dincolo de limite le-ai încălcat.
Dincolo de limite ai iubit oamenii
Şi dincolo de limite i-ai dispreţuit.
Dincolo de limite ai ars la flacăra Idealului
Şi dincolo de limite ai înţeles Realul.
Născut din Orientul nostru.

Eşti o locomotivă electrică cu miros de ierburi sălbatice.

34

Culori

La treizeci de ani se îndrăgostise de ceva timp de-un teren viran. Nu era decât o bucată de pământ acoperită cu muşchi, bucăţi de cărămidă şi ţiglă împrăştiate peste tot. Pentru el însă nu era nicio diferenţă între-acel loc şi un peisaj de Cezanne.

Şi-a adus aminte de pasiunile lui de acum şapte, opt ani. Şi-a dat seama că el, cel de acum şapte, opt ani, nu înţelegea culorile.

35

Manechin

Voise să trăiască intens pentru a nu îi păsa când va fi să moară. În schimb ducea aceeaşi viaţă menită să nu îşi supere părinţii adoptivi sau mătuşa. Această atitudine constituia atât lumina, cât şi întunericul existenţei sale. În faţa vitrinelor unui magazin de haine occidentale, se uita cu atenţie la unul dintre manechine şi se întreba oare cât

de asemănători erau el şi manechinul. Dar sinele său din afara conştien \e\ – cel de-al doilea său sine – discutase deja despre acest sentiment într-o povestire.

36

Spleen

Se plimba cu un student pe-un câmp plin de buruieni.

— Tu tot mai ai poftă de viaţă, nu?

— Ei, parcă tu n-ai…

— Adevărul e că nu. Am poftă de scris însă.

Chiar aşa se şi simţea. Viaţa nu-l mai interesa de ceva vreme.

— Pofta de scris şi pofta de viaţă sunt unul şi-acelaşi lucru, nu?

N-a răspuns nimic. De peste ierburileroşii, se zărea silueta unui vulcan. Ca un vulcan se simţea şi el. Motivul însă nu îl pricepea nici el…

37

Trecător

A DAT PESTE O FEMEIE care îi era egală în forţă intelectuală. A evitat criza scriind versuri de tot felul, precum *Trecător*. Îl încerca o senzaţie de sufocare cum e cea a picăturilor de zăpadă scânteietoare căzute de pe tulpina îngheţată a unui arbore.

Pălărie furată de vânt în dans şi căzută în mijlocul drumului. Numele meu nu are importanţă Al tău însă trebuie stimat.

38

Răzbunare

Veranda unui hotel oarecare pierdută între copaci înmuguriţi. El desena pentru a amuza un copil. Singurul fiu al nebunei cu care încetase orice relaţie acum şapte ani.

Nebuna îşi aprinsese o ţigară şi îi privea. Cu inima grea, el continua să deseneze trenuri şi avioane. Din fericire, copilul nu era al lui. Dar îl durea când copilul îi spunea „nenea”.

După ce băieţelul şi-a căutat altceva de joacă, nebuna i s-a adresat ironic, pufăind din ţigară.

— Seamănă cu tine, nu găseşti?

— Deloc. În primul rând…

— Păi ce, n-ai auzit de ceva numit „influenţă prenatală”?

În tăcere, el şi-a întors privirea de la ea. Nu se poate spune însă că în adâncul inimii nu îl încerca dorinţa crudă de a o strânge de gât.

39

Oglinzi

Vorbea cu un amic într-un colţ de cafenea. Mâncând un măr copt, amicul vorbea despre frigul din ultima vreme etc., etc. În mijlocul conversaţiei, el a devenit deodată conştient de contradicţii.

— Tu încă eşti celibatar, nu?

— Nu, mă-nsor luna viitoare.

Fără să bage de seamă, el a tăcut. Imaginea îi era reflectată de nenumăratele oglinzi de pe pereţi. Reci, ameninţătoare…

40

Dialog

De ce ataci prezentul sistem social?

Pentru că văd cât rău produce capitalismul.

Rău? Mie mi se pare că tu nu faci nicio distincţie între bine şi rău. Cel puţin dacă e să mă uit la cum trăieşti…

— Dialogul de mai sus l-a purtat cu un înger. Un înger fără de pată, cu o pălărie de mătase…

41

Boală

A ÎNCEPUT să sUFERE DE INSOMNIE. în plus, îşi pierdea forţa trupească. Doctori care mai de care l-au consultat de câte două, trei Ori fiecare. Dispepsie acidă, atonie gastrică, pleurizie uscată, slăbire nervoasă,

conjunctivită cronică, extenuare a creierului…

El însă ştia de ce suferea. Era un sentiment de ruşine, amestecat cu frica de ei. Ei – societatea pe care o dispreţuia!

Într-o după-amiază acoperită de nori de zăpadă, stătea într-un colţ de cafenea, cu o ţigară aprinsă în gură şi cu urechile la un gramofon. O muzică care îi trecea în mod ciudat prin sentimente. A aşteptat până când s-a terminat piesa şi apoi s-a dus la gramofon şi a citit eticheta lipită pe disc.

Flautul fermecat – Mozart.

Şi-atunci a-nţeles. Mozart, încărcătorul de Decalog, suferise şi el. Dar spre deosebire de el… Cu capul plecat, în tăcere, s-a întors la masa lui.

42

Hohotul zeilor

La treizeci şi cinci de ani, se plimba agale printr-un pâlc de pini scăldat în lumina soarelui de primăvară. Şi-a amintit ce scrisese acum vreo doi, trei ani: „Zeii, chiar dacă sunt nefericiţi, nu se pot sinucide ca noi”.

43

Noapte

Noaptea se pogora din nou. Marea agitată se izbea neîncetat de ţărm într-o perdea subţire de stropi în mijlocul luminii pale. Sub acest cer se însura el pentru a doua oară cu soţia lui. Pentru ei era o imensă bucurie. Dar era totodată şi o enormă tristeţe. Împreună cu cei trei copii ai lor se uitau la lumina care se stingea uşor. Soţia lui l-a îmbrăţişat pe unul dintre copii, părând să-şi înghită lacrimile.

— Vedeţi acolo departe o barcă?

— Da.

— E barca cu catargul rupt în două.

Dacă TOT dormea singur, a legat un cordon de zăbreaua ferestrei, încercând să se spânzure. Dar când şi-a

băgat gâtul în laţ, groaza de moarte l-a copleşit. Nu-i era frică de agonie însă. A doua oară, a făcut-o cu un ceas de buzunar în mână ca să cronometreze timpul până la strangulare. După puţină durere, totul a-nceput să se estompeze în jur. Dacă ar fi fost în stare să treacă peste acel moment, ar fi intrat cu siguranţă în moarte. S-a uitat la ceas numai ca să realizeze că suferinţa durase numai vreun minut şi douăzeci de secunde. Era încă întuneric dincolo de fereastra zăbrelită. Cântecul unui cocoş a spart noaptea.

45

Divan

Divanul avea să-i redea încă o dată puterea de viaţă. Acesta era „orientalul Goethe" pe care nu îl ştiuse până atunci. Uitându-se la Goethe, enorm, pe ţărmul dintre bine şi rău, l-a cuprins o invidie vecină cu disperarea. În ochii lui, poetul Goethe era mai mare decât poetul Cristos. Sufletul acestui poet conţine nu numai Acropolisul şi Golgota, dar în el înfloreşte şi trandafirul arab. Oh, de-ar avea puterea să se târască pe urmele acestui poet... Cu Diva*nul* terminat şi acel sentiment îngrozitor trecut, nu i-a rămas decât dispreţul faţă de sine şi faţă de viaţa de eunuc în care se născuse.

46

Minciuni

Sinuciderea soţului surorii lui l-a lovit dintr-odată. De-acum avea pe cap şi familia soră-sii. Din punctul lui de vedere, viitorul îi era la fel de puţin luminos precum un amurg. Rânjind rece la propria-i cădere spirituală (cu o înţelegere deplină a tuturor viciilor şi slăbiciunilor pe care le poseda), a continuat să citească, la fel ca înainte, carte după carte. Dar chiar şi *Confesiunile* lui Rousseau erau pline de minciuni eroice. O *viaţă nouă* însă o întrecea – a întâlnit în o *viaţă nouă* cel mai viclean şi ipocrit personaj posibil. Doar François Villon l-a mişcat profund. În

poemele lui, a descoperit „un mascul frumos”.

Villon în aşteptarea spânzurătorii i s-a arătat în vise. De câte ori nu încercase şi el să se scufunde până la fundul existenţei umane, precum Villon. Dar nici mediul din care provenea şi nici energia lui vitală nu i-au permis acest lucru. Se stingea încetul cu încetul. La fel cum Swift văzuse, pe vremuri, un copac care se usca de la coroană în jos…

47

Jocul cu focul

FAŢA ei STRĂLUCEA. Era ca soarele de dimineaţă pe gheaţa subţire. El o plăcea. Dar de iubit, nu o iubea. Nici măcar nu-i atinsese vreodată trupul, nici măcar un deget.

— Tu vrei să mori, nu?

— Mda. De fapt, nu, nu vreau să mor, sunt doar sătul de viaţă.

Aşa au hotărât să moară împreună.

— O sinucidere platonică.

— Dublă sinucidere platonică.

Până şi lui i se părea că adoptase o atitudine minunată.

N-A MURIT CU EA. Era pe deplin mulţumit de sine că nu îi atinsese trupul, nici măcar un deget. Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ea mai vorbea din când în când cu el. I-a înmânat sticluţa ei de cianură de potasiu şi i-a spus: „Asta ar trebui să ne dea curaj”.

E-adevărat că sticluţa a avut darul de a-l face să se simtă mai bine. Singur, în şezlongul lui, se uita la frunzele de stejar şi nu îşi putea lua gândul de la liniştea pe care i-ar aduce-o moartea.

49

Lebăda împăiată

Cu ULTIMELE PUTERI a încercat să-şi scrie autobiografia. Era mai dificil decât se aşteptase. Mândria şi scepticismul, calculul avantajelor şi al dezavantajelor

încă îl dominau. Ura această parte din sine. Pe de altă parte, nu îi ieşea din cap gândul că „dacă înlături un strat de piele, suntem cu toţii la fel. *Poezie şi adevăr* – un titlu care s-ar potrivi perfect oricărei autobiografii. Dar înţelegea foarte bine că operele artistice nu mai mişcă pe nimeni. Propria-i operă nu îi interesează decât pe cei care îi sunt aproape, iar dincolo de ei nu va mai avea niciun alt cititor. Cel puţin acesta era sentimentul care îl încerca acum. Va încerca însă, într-o manieră concisă, să îşi scrie propria *Poezie şi adevăr*.

După ce-a terminat de scris *Viaţa unui prost*, a văzut într-un magazin de vechituri o lebădă împăiată. Stătea pe raft cu gâtul ţeapăn, cu aripile îngălbenite şi mâncate de molii. Gândindu-se la toată viaţa lui, l-a pocnit un hohot

Titlul autobiografiei lui Goethe, *Dichtung und Wahrheit*: *Aus meinen Leben* (*Poezie şi Adevăr*: *Din viaţa mea*), care acoperă perioada 1811 – 1831. Akutagawa îl redă în japoneză, *Shi to shinjitsu*.

concomitent de plâns şi râs rece. Nu-l aştepta decât nebunia sau sinuciderea. A păşit afară în amurg, singur pe stradă; hotărât să-şi aştepte cu răbdare distrugerea.

50

Prizonier

Unul dintre amicii lui a înnebunit. Întotdeauna avusese o anume afinitate pentru acel amic. Pentru el, singurătatea acelui amic… şi el recunoaşterea cu uşurinţă izolarea sub masca nepăsării. După ce amicul înnebunise, s-a dus de vreo două, trei ori să îl viziteze.

— Tu şi cu mine eram posedaţi de un demon. Demonul *fin de sie ele*.

Aşa-i şoptise la ureche amicul. Câteva zile mai târziu a auzit de la alţii că amicul se apucase să mănânce trandafiri pe drum către baia publică. După ce amicul a fost dus la casa de nebuni, şi-a amintit de bustul de teracotă pe care i-l dăduse odată. Era bustul autorului

operei cele mai îndrăgite de amic, *Inspectorul general* la gândul că şi Gogol murise nebun, nu s-a putut opri să se gândească că amândoi erau sub puterea aceleiaşi forţe.

Extenuat, citea din spusele lui Radiguet şi în minte i-a venit din nou hohotul zeilor. „Oştenii lui Dumnezeu vin să mă ia", citea el". A încercat din răsputeri să se lupte cu

„Parafrazare a scriitorului Raymond Radiguet (1903 – 1923) care i-ar fi spus prietenului său Jean Cocteau cu câteva zile înainte să fie răpus de propriile superstiţii şi sentimentalisme. Din punct de vedere\ *fizic* însă nu mai era în stare. Nu mai era nicio îndoială că „demonul *fin de siècle** îl tortura acum pe el. Îi invidia acum pe cei trăitori în Evul Mediu, cu credinţa lor în Dumnezeu.» El nu putea sub nicio formă să creadă într-un Dumnezeu – 4 nu putea să creadă în iubirea acelui Dumnezeu. Nici măcar în acel Dumnezeu în care crezuse Cocteau!

tifos, în decembrie 1923: „Un lucru teribil s-a petrecut. În trei zile, oştenii lui Dumnezeu vor veni să mă-mpuşte". Cartea pe care o citeşte Akutagawa este *Balul Contelui d'Orgel* (*Le Bal du Comte d'Or gel*, 1924), în a cărei prefaţă Cocteau citează fraza de mai sus.

51

Înfrângere

MÂNA CU PENIŢA A ÎNCEPUT SĂ-I TREMURE. Din gură i se prelingea salivă. Mintea nu-i mai era limpede decât după O, 8 grame de veronal. Chiar şi-atunci însă numai pentru o jumătate de oră, o oră. Îşi trăia zilele în semiîntuneric. Lama a ieşit din teacă, o sabie subţire pe post de baston.

(1927, postum)

Kapp

Prefaţă

Aceasta este o istorie pe care pacientul cu numărul 23 dintr-un spital de boli nervoase o spune oricui e dispus să-l asculte. E trecut de treizeci de ani. La prima vedere

însă, pare un nebun cu mult mai tânăr. Jumătate din experienţa lui de viaţă… dar mai bine să nu intrăm în astfel de detalii. Nemişcat, cu genunchii strânşi la gură, privind din când în când afară (dincolo de fereastra zăbrelită se vede un stejar fără nicio frunză, care îşi întinde crengile către cerul acoperit cu nori de zăpadă), şi-a spus povestea cu nenumărate detalii în faţa mea şi a directorului spitalului, Dr. S. Sigur că nu se poate spune că a nu a gesticulat în niciun fel pe întreaga durată. Dacă spunea, de exemplu, „m-a luat prin surprindere*, îşi dădea brusc capul pe spate…

Ţelul meu aici a fost de-a reda cât mai corect cu putinţă povestea lui. Dar, dacă se vor găsi şi din cei cărora ceea ce am scris eu să nu li se pară îndeajuns, nu au decât să se repeadă până în afara Tokio-ului, în sătucul X, unde se află spitalul de boli nervoase. Acolo, pacientul nr. 23, mai în vârstă decât arată, îi va saluta politicos şi îi va îndruma să ia loc pe un scaun fără pernă. Apoi, cu un zâmbet melancolic pe faţă, le va depăna cu mult calm aceeaşi poveste. La final – eu încă îmi amintesc culoarea feţei lui în momentul în care a terminat ce avea de spus… La final, va sări deodată în picioare şi agitându-şi pumnii la oricine s-ar afla acolo cu el, va începe să ţipe: „Afară! Nenorocitule! Eşti gelos, javră ordinară, plină de tupeu, nesimţită şi fără de obraz, cu aerele tale de mare janghină! Afară cu tine! Nenorocitule!”

Cu VREO TREI VERI ÎN URMĂ, m-am pornit cu un rucsac în spinare de la pensiunea de lângă Kamikochi ca să urc pe muntele Hotaka. După cum bine ştiţi, pe muntele Hotaka nu se poate urca decât dacă urmezi valea râului Azusa. Cum mai urcasem pe muntele Hotaka şi mai înainte, ca de altfel şi pe Yarigatake, nu mi-am mai luat un ghid cu mine, deşi de dimineaţă se lăsase ceaţa peste valea Azusei. Ceaţa cuprinsese întreaga vale şi nu dădea semne că s-ar ridica. Ba, dimpotrivă, se lăsa tot mai deasă. Cam

după vreo oră de mers, începusem deja să mă gândesc să o iau înapoi către pensiunea de la Kamikochi. Dar şi ca să mă-ntorc, tot trebuia să aştept să se ridice ceaţa. Ceaţa însă se făcea din ce în ce mai deasă de la un moment la altul. „Ei, acu, merg înainte”, m-am gândit eu şi am purces mai departe printre bambuşii pitici, cu grijă să nu mă-ndepărtez prea mult de valea râului.

De jur-împrejur, unde vedeai cu ochii, nu era decât ceaţă deasă. Din când în când, ca din întâmplare, din mijlocul ceţei mai sclipeau verzui frunzele de pe câte-o creangă groasă de mesteacăn sau de pin. Ori mă trezeam pe neaşteptate, cu capul vreunui cal sau al vreunei vaci scoase la păscut, chiar în faţa mea. Dispăreau mai apoi la fel de repede în ceaţa care îi înghiţea. Încet, încet, picioarele au început să mă doară de oboseală, iar burta să îmi ghiorăie de foame. În plus, hainele mele de urcuş şi pătura pe care o căram cu mine, îmbibate de umezeală, se făceau din ce în ce mai grele. Până la urmă m-am lăsat păgubaş şi mi-am căutat drumul către malul râului Azusa, ghidându-mă după sunetul apei.

M-am aşezat pe-un bolovan lângă apă şi mi-am scos ceva să mănânc. Mi-am desfăcut o conservă de carne de vită, am adunat câteva ramuri mai uscate ca s-aprind un foc – tot făcând ba una, ba alta, să tot fi trecut vreo zece minute. În vremea asta, ceaţa cea păcătoasă a început să îmi permită să zăresc vag ce se afla în preajmă-mi. C-o bucată de pâine în gură, mi-am îndreptat privirea spre ceasul de la mână. Era deja trecut de unu şi douăzeci. Ceea ce însă m-a luat şi mai mult prin surprindere era imaginea de un moment, reflectată pe cadranul rotund al ceasului, a unei feţe oarecum ciudate. Speriat, m-am uitat în spate. Şi-atunci – pentru prima dată în viaţă – am văzut un kappa în carne şi oase. Kappa stătea pe un bolovan în spatele meu şi arăta exact ca în imaginile în care este reprezentat. Cu o mână în jurul trunchiului unui

mesteacăn argintiu şi cu cealaltă făcută streaşină deasupra ochilor, se uita în jos la mine, ca la o ciudăţenie.

Cutremurat până în măduva oaselor, am rămas pentru un moment paralizat de frică. La rându-i, kappa părea să fie sub un şoc asemănător, încât nici măcar mâna de deasupra ochilor nu i s-a mişcat vreun pic. Am profitat de moment şi

„Creatură legendară din folclorul japonez, care trăieşte în râuri. Mic de statură, cu o structură de forma unei farfurii în vârful capului, kappa este asociat cu dispariţii de copii în zona râurilor. În shinto, kappa este considerat o zeitate a râului.

am sărit cu repeziciune pe bolovanul pe care se afla el. Dar în acelaşi moment şi kappa a rupt-o la fugă. Sau cel puţin aşa mi s-a părut mie. Cert este că s-a întors pe călcâie şi în clipa următoare a dispărut complet. Uimit la culme, m-am uitat de jur-împrejur printre bambuşi. L-am zărit din nou, la numai doi, trei metri distanţă, întors spre mine, dar gata să o rupă la fugă din nou. Nimic surprinzător pân-aici. Ceea ce însă m-a şocat a fost culoarea pielii lui. Kappa care se uitase la mine de pe bolovanul de lângă râu era complet cenuşiu. Cel la care mă uitam acum îşi schimbase culoarea în verzui. „Lua-te-ar naiba!”, am strigat din rărunchi şi am sărit din nou în direcţia lui. Kappa a luat-o, cum altfel, la fugă. Şi timp de o jumătate de oră şi mai bine am alergat după el, croindu-mi drum printre bambuşi, sărind peste pietre…

Kappa nu avea nişte picioare prea vânjoase şi nu era în mod clar mai puternic decât o maimuţă. Îl urmăream acum ca într-un vis, ici pierzându-l din ochi, ici regăsindu-l. Nici nu mai ştiu de câte ori am alunecat şi am căzut. Spre norocul meu însă, kappa şi-a văzut înaintarea oprită de-o vacă ce păştea sub un castan uriaş cu tulpina groasă şi crengi aplecate până la pământ. Iar vaca era de fapt un taur, cu coarne enorme şi ochii injectaţi. Kappa s-a uitat la

taur, a scos un ţipăt ciudat, după care a făcut un salt în aer drept în mijlocul unui pâlc de bambuşi înalţi. „Te-am prins!”, mi-am zis eu şi-am sărit imediat după el. Dar nu aveam de unde să ştiu că între acei bambuşi aveam să găsesc un fel de groapă. Aproape că i-am atins spinarea cu vârfurile degetelor, când m-am trezit căzând de-a berbeleacul într-un întuneric adânc. E interesant cum, chiar şi în mijlocul unei asemenea crize, ne trec prin minte cele mai absurde gânduri. „Vai!” nu mi-a ocupat mintea decât un moment, pentru ca în cel imediat următor să îmi amintesc că lângă pensiunea de la Kamikoshi se află un pod numit „Podul lui Kappa”. Apoi… Apoi nu-mi mai amintesc ce s-a întâmplat. Prin faţa ochilor mi-a trecut ceva ca un fulger, pentru ca apoi să îmi pierd cunoştinţa pentru cine ştie câtă vreme.

CÂND MI-AM REVENIT CEVA MAI TÂRZIU, m-am găsit pe spate, aşa cum căzusem, înconjurat de o mulţime de kappa. Unul dintre ei, cu lornion pe ciocul gros, era îngenuncheat lângă mine şi îmi ţinea un stetoscop pe piept. Când m-a văzut că deschid ochii, mi-a făcut semn din mână să stau calm, pentru ca apoi să se întoarcă şi să strige „Quax, quax” la nişte kappa din spatele lui. Doi kappa s-au ivit atunci de niciunde, cărând cu ei o targă. Am fost aşezat pe targă şi cărat cu mare grijă prin mijlocul mulţimii de kappa de-a lungul unei străzi. Strada pe care eram dus arăta exact ca Ginza f. Mărginită îngrijit de fagi, la fel ca Ginza, la umbra cărora se aliniau felurite magazine, pentru ca pe drumul pe care îl defineau să meargă de colo-colo nenumărate maşini.

La un moment dat, purtătorii tărgii mele au făcut stânga pe-o stradă secundară şi am fost dus într-o casă. Aveam să aflu mai târziu că era casa acelui kappa cu lornion, Chak pe numele lui, care era, de fapt, doctor. Chak le-a cerut celor

„Faimoasă arteră comercială din Tokio, echivalentul

japonez al Fifth Avenue din New York.

doi să mă aşeze pe un pat mic, dar foarte curat. Apoi m-a pus să beau un pahar cu un medicament lichid şi transparent. Am rămas întins pe pat şi l-am lăsat pe Chak să facă ce voia cu mine. Ca să fiu drept, nu îmi puteam mişca trupul deloc şi de durut mă durea peste tot.

Chak venea să mă consulte negreşit de două, trei ori pe zi. La vreo trei zile venea şi acel kappa pe care îl alergasem prin pădure – se numea Bag şi era pescar. Kappa ştiu în mod clar mai multe despre oameni decât ştim noi despre ei. Aceasta se datorează faptului că ei reuşesc să pună mâna pe mult mai mulţi oameni decât reuşesc oamenii să pună mâna pe kappa. „Să pună mâna" nu e poate cel mai potrivit termen, cert este însă că înaintea mea destui alţi oameni au fost în Kappania. În plus, destui au fost cei care şi-au trăit întreaga viaţă aici. Iată şi de ce. În virtutea faptului că nu sunt kappa, oamenii sunt hrăniţi aici fără să mişte un deget numai datorită caracteristicii speciale de-a fi oameni. Bag mi-a povestit despre un tânăr muncitor la drumuri care s-a trezit din greşeală în Kappania, s-a însurat cu o femelă kappa şi şi-a trăit restul zilelor aici. Să nu vorbim însă de faptul că femela respectivă era frumoasă ca o cadră şi îl mai şi-nşela pe bărbatu-său ceva de speriat.

La vreo săptămână după ce ajunsesem în Kappania, am fost declarat „rezident protejat special" în conformitate cu legile ţării şi s-a decis să mă mut într-o casă vecină cu cea a lui Chak. În ciuda faptului că era mică, locuinţa mea era extrem de rafinată şi elegantă. Sigur că sunt mari diferenţe între ce este considerat civilizat în această ţară şi ceea ce noi considerăm civilizat, sau cel puţin ceea ce Japonia consideră civilizat. De exemplu, în sufrageria mea se afla un pian micuţ, aşezat într-un colţ, iar pe pereţi erau atârnate litografii înrămate. Singurul lucru pe care îl găseam a fi neplăcut era faptul că, deşi era o casă cu tot

ceea ce îţi trebuia, mesele, scaunele, totul era făcut pe măsura unui kappa, ceea ce mă făcea uneori să mă simt de parcă fusesem pus să locuiesc într-o cameră de copil.

În fiecare seară în această cameră, Chak sau Bag mă învăţau kappaneza. Şi nu numai ei. Statutul meu de rezident protejat special stârnea o anume curiozitate, aşa că, de exemplu, un anume Gliei, preşedintele unei companii de sticlă, care avea o înţelegere cu Chak să îşi verifice tensiunea în fiecare zi, se prezenta şi el din când în când în camera mea. Cu toate acestea, în prima jumătate de lună, cel cu care mă înţelegeam cel mai bine era pescarul Bag.

Într-o după-amiază caldă şi umedă, stăteam la masă cu pescarul Bag. La un moment dat, Bag a tăcut brusc şi a belit ochii, iar mai apoi s-a holbat încă şi mai tare, cu ochii pironiţi pe mine. Atitudinea lui mi s-a părut cel puţin ciudată, aşa că l-am întrebat: „Quax, Bag, quo quel quan?”, ceea ce în traducere ar fi ceva de genul „Hei, Bag, s-a-ntâmplat ceva?” Dar Bag nu mi-a răspuns. Ba mai mult, a sărit brusc în picioare, a scos limba, şi-a lăsat-o să-i atârne afară din gură, şi-a luat o poziţie ca de broască gata să sară la mine. În acel moment am început să mă gândesc că ceva nu e în regulă, m-am extras uşurel din scaunul pe care stăteam, m-am ridicat în picioare şi am fost pe punctul de-a sări către uşă. Din fericire, exact în acel moment, tocmai pe acea uşă a apărut figura doctorului Chak.

Alo, Bag, ce-nseamnă asta?

Privindu-l mânios prin lornion, Chak i s-a adresat lui Bag. Ca prin minune, Bag şi-a revenit şi, părând extrem de ruşinat de cele întâmplate, şi-a trecut în repetate rânduri mâinile peste faţă şi şi-a cerut scuze lui Chak:

— Îmi pare extrem de rău. Adevărul este că văzând cum acest domn devine din ce în ce mai agitat, m-am trezit că sunt absolut fascinat de reacţia lui şi nu m-am putut

abţine să nu îi joc această festă. Vă rog mult să mă scuzaţi, domnule, mi s-a adresat el şi mie.

Consider că e de datoria mea ca, înainte de-a purcede cu istoria de faţă, să vă spun câte ceva despre kappa. Kappa este un animal asupra a cărui existenţă au fost întotdeauna dubii. De acum însă, cum eu însumi am trăit printre ei, nu mai poate exista niciun fel de dubiu în ceea ce priveşte acest aspect. Kappa au păr scurt pe cap, iar la mâini şi la picioare au labe ca de gâscă, nefiind în niciun fel diferiţi de descrieri precum cele din *Studii despre kappa*. Înălţimea medie a unui kappa este de aproximativ un metru. După spusele doctorului Chak, greutatea le variază între 10 şi 15 kilograme, cu toate că uneori mai sunt şi kappa mai mari, care ajung până la 25 de kilograme. În vârful capului, chiar în mijloc, kappa au o structură osoasă de forma unei farfurii ovale, care am înţeles că se întăreşte pe măsură ce individul respectiv înaintează

„În original *Suiko kdryaku* (*Studii despre suiko*, 1820). *Suiko koryaku* adună informaţii despre kappa (suiko sau „tigru de apă” este o altă denumire dată legendarului animal) şi a ajuns să fie considerat „manualul despre kappa” în ultima perioadă a Epocii Edo. Autorul ei, Koga Toan (1788 – 1847), a apreciat succesul de care s-a bucurat volumul şi a compilat o *Continuare*, pe care a publicat-o în 1839.

În vârstă. De exemplu, farfuria bătrânului Bag şi cea a tânărului Chak erau complet diferite la atingere. Cel mai ciudat element al structurii unui kappa este însă culoarea pielii. Kappa nu au o culoare constantă a pielii aşa cum au oamenii. În funcţie de mediul în care se află, pielea unui kappa îşi adaptează culoarea – dacă, de exemplu, un kappa se află în iarbă, atunci pielea îi va fi verde, dar dacă se află pe o stâncă, culoarea i se va schimba în cenuşiu. Sigur că această trăsătură este una pe care kappa o are în comun

cu cameleonul. Pasămite structura pielii unui kappa conţine ceva ce îl face asemănător cu cameleonul. Când am făcut această descoperire mi-am amintit de un studiu de folclor în care se spunea că kappa din vestul Japoniei sunt verzi, iar cei din nord-est sunt roşii. Mi-am adus aminte şi de modul în care Bag, atunci când îl alergam la prima noastră întâlnire, a dispărut pe neaşteptate. Kappa mai posedă şi un strat destul de gros de grăsime pe sub piele, lucru complet de înţeles în acest tărâm subteran unde temperaturile sunt relativ scăzute (în jur de 10 grade), iar haine nu poartă deloc. Desigur că şi kappa poartă ochelari, au tabachere sau portofele. Cum însă sunt dotaţi cu un buzunar pe burtă, cam la fel ca un cangur, nu le este deloc greu să poarte aceste accesorii cu ei tot timpul. Ceea ce însă m-a mirat peste măsură a fost faptul că nu poartă niciun fel de acoperământ în jurul mijlocului. Am încercat să clarific această nelămurire cu Bag. Kappa şi-a dat capul pe spate şi-a izbucnit într-un râs cu hohote care nu părea să se mai oprească. A reuşit să-mi răspundă mai apoi: „Din punctul meu de vedere, faptul că tu te acoperi este cât se poate de amuzant.a

Am AJUNS TREPTAT Să fiu CAPABIL să mă descurc în kappaneza de zi cu zi. Eram aşadar în măsură să înţeleg câte ceva din tradiţiile şi obiceiurile locului. Cel mai surprinzător şi mai ciudat lucru era că acolo o situaţie pe care noi am fi considerat-o a fi cât se poate de serioasă îi amuza pe kappa peste măsură şi viceversa, ceea ce pe oameni i-ar fi amuzat, kappa luau cât se poate de în serios. Iată, de exemplu, *dreptate* sau *umanitate* sunt pentru noi chestiuni foarte serioase, dar când aud de aşa ceva kappa izbucnesc într-un râs de se cutremură pereţii. Se pare că ceea ce înţeleg ei prin comic este complet diferit de ceea ce înţelegem noi. Vorbeam odată cu Dr. Chak despre contracepţie. În mijlocul conversaţiei însă, Chak a pufnit într-un râs monumental, iar lornionul i-a căzut de pe cioc.

Desigur că m-am ofuscat, drept pentru care l-am întrebat ce era atât de amuzant. În linii mari, răspunsul lui Chak a sunat ceva de genul ăsta (deşi e posibil să îmi fi scăpat câte ceva din amănuntele celor spuse de el, mai ales că la vremea aceea încă nu pricepeam chiar totul în kappaneză):

— Nu e totuşi cât se poate de hilar că discutăm aici numai despre ce e convenabil pentru părinţi? Nu ţi se pare asta o culme a egoismului?

Pe de altă parte, privită prin ochii noştri, naşterea unui copil kappa este un proces cât de poate de caraghios. La puţină vreme după conversaţia mea cu Chak, am fost invitat la bordeiul lui Bag ca să asist la naşterea unuia dintre copiii săi. La naştere, ca şi în cazul oamenilor, kappa cheamă ca să îi ajute un doctor sau o moaşă. Dar când vine momentul naşterii, tatăl pune gura la vaginul mamei şi, ca şi cum ar vorbi la telefon, întreabă cu voce tare: „Gândeşte-te bine dacă vrei să te naşti pe această lume şi apoi răspunde!” La rândul lui, Bag a îngenuncheat în faţa nevesti-sii şi a pus întrebarea de câteva ori. Mai apoi, a luat o sticluţă cu dezinfectant de pe masă şi s-a clătit în gură şi a făcut gargară. La un moment dat, din interiorul pântecului mamei, s-a auzit vocea subţiratică şi parcă ezitantă a bebeluşului dinăuntru, care a răspuns: „Nu vreau să mă nasc. În primul rând îmi va fi greu de tot cu moştenirea genetică de la taică-meu, bolnav cu nervii cum e el. În al doilea rând, eu cred că esenţa existenţei unui kappa este răutatea”.

La auzul acestui răspuns, Bag s-a scărpinat în cap, ruşinat. Între timp, moaşa a luat prompt un tub gros de sticlă şi l-a introdus în vaginul femeii injectându-i un lichid în pântec. Aceasta a avut darul de a o relaxa pe gravidă şi a făcut-o să răspundă cu un oftat de uşurare. Stomacul umflat la limită pân-atunci a început să răsufle şi să se dezumfle ca un balon cu gaz.

Aşa cum probabil v-aţi dat deja seama, bebeluşii

kappa sunt foarte precoci şi pot vorbi şi merge imediat după ce se nasc. Ba Chak chiar mi-a spus de cazul unui copil care la numai 26 de zile a ţinut o conferinţă pe tema existenţei lui Dumnezeu. Copilaşul însă avea să moară mai înainte de a-mplini două luni.

Şi dacă suntem la subiectul naşteri, hai să vă spun ce-am văzut eu în a treia lună a şederii mele în Kappania. E vorba despre un poster mare, lipit la colţul unei străzi. În partea de jos a posterului erau reprezentaţi vreo duzină de kappa, unii suflând în trompete, alţii cu săbii în mâini. Partea de sus era acoperită de alfabetul pe care îl folosesc kappa, cu literele lui spiralate, care se aseamănă cu nişte arcuri de ceas. Într-o traducere mai degrabă liberă, iată ce spunea acel text (şi aici vor fi probabil detalii care mi-au scăpat, dar cel puţin l-am avut cu mine pe Rapp, un amic de-al meu, student, care mi-a citit ce scria acolo, iar eu mi-am notat totul într-un carneţel): „Înrolaţi-vă în Unităţile Voluntare ale Eredităţii!!! Kappa, masculi şi femele, pe deplin sănătoşi!!!

Hai să eradicăm din rădăcini ereditatea rea!!! Căsătoriţi-vă cu kappa cu probleme de sănătate!!!”

I-am spus atunci pe loc lui Rapp că aşa ceva este de neîngăduit. Drept răspuns, nu numai Rapp, dar şi toţi kappa care se aflau în preajma posterului au izbucnit, unul după altul, în hohote de râs.

— De neîngăduit? Dar chiar şi din cele pe care tu însumi mi le-ai povestit şi voi oamenii faceţi acelaşi lucru, nu? Din ce alt motiv s-ar îndrăgosti un tânăr nobil de o fată-n casă ori o doamnă din înalta societate de un şofer? Fără să-şi dea seama, poate, dar o fac pentru a elimina ereditatea rea. În fond şi la urma urmei, nu găseşti că unităţile noastre de voluntari sunt cu mult mai nobile decât ce îmi povesteai chiar tu deunăzi, acele unităţi de voluntari gata să se ucidă unii pe alţii pentru o bucată de cale ferată?”

„Calea ferată în cauză este, probabil, cea din sudul Manciuriei, unde trupele japoneze începuseră deja să se instaleze după ocuparea Port Arthur, ca urmare a victoriei Japoniei asupra Rusiei ţariste în Războiul Ruso-Japonez din 1904 – 1905. Această cale ferată va deveni unul dintre obiectivele strategice care le-a permis trupelor japoneze să înainteze în China, începând din 1931.

Deşi cele pe care mi le spunea erau cât se poate de serioase, tremurăturile burţii lui Rapp îmi indicau că din punctul lui de vedere chestiunea în cauză era cât se poate de amuzantă. Aş fi râs şi eu cu el dacă nu eram mai preocupat să îl prind în grabă pe unul dintre kappa de lângă mine. Profitând de lipsa mea de atenţie, acela îmi ochise stiloul şi mi-l şterpelise din buzunar. Pielea lor alunecoasă îi face însă foarte greu de apucat cu mâinile noastre. A reuşit să-mi scape şi a luat-o la sănătoasa. Părea un ţânţar, cum îşi unduia trupul subţiratic dintr-o parte-ntr-alta de credeai că o să cadă într-o clipită.

Lui Rapp Îi sunt la fel de îndatorat pentru multe lucruri precum îi sunt şi lui Bag. Dar dintre toate, cel mai mult îi sunt recunoscător pentru că mi l-a prezentat pe Tok. Tok este poet şi face parte din cercul poetic kappa. Ca poet, Tok poartă părul lung, nu foarte diferit de poeţii noştri. Ca să mai omor din plictiseală, mă duceam din când în când acasă la Tok. În camera lui micuţă, decorată cu plante de munte în glastre aliniate pe lângă pereţi, Tok fie scria poezii, fie trăgea dintr-o ţigară, proiectând întotdeauna un aer de calm absolut. Într-un colţ al camerei, câte-o femelă kappa croşeta ceva (Tok îmbrăţişa principiile iubirii libere şi nu avea de gând să se însoare). Ori de câte ori mă vedea, Tok arbora un zâmbet mare şi îmi spunea (că tot veni vorba de zâmbet, cel al kappa nu poate fi numit plăcut. La începutul şederii mele chiar am avut probleme să mă obişnuiesc cu el):

— Bine-ai venit! Ia loc acolo pe scaun!

Cu Tok discutam întotdeauna ba de viaţa de kappa, ba de arta kappa. Din punctul de vedere al lui Tok nu exista pe lume ceva mai stupid decât viaţa de zi cu zi a unui kappa obişnuit. Părinţi şi copii, soţi şi soţii, fraţi şi surori nu făceau altceva decât să îşi facă unul altuia viaţa amară şi să mai şi facă dintr-asta unica lor bucurie. În ceea ce priveşte sistemul familial, era prostesc dincolo de prostie. Odată Tok m-a tras la fereastră şi mi-a arătat ceva afară: „Uite-acolo! Nu există nimic mai stupid de-atât”, a lătrat el vorbele. Un tânăr kappa părea aproape să se sufoce, cu vreo zece kappa agăţaţi de gâtul lui, dintre care doi păreau să-i fi fost părinţi. Pe mine m-a impresionat spiritul de sacrificiu al tânărului şi am început să îi laud eforturile.

— Păi, tu ai deja toate calităţile necesare pentru a deveni cetăţean de nădejde al Kappaniei… Eşti socialist, nu?

— Qua (ceea ce în kappaneză e echivalentul lui „Da, desigur”), i-am răspuns fără ezitare.

— Aşadar, ai fi oricând gata să sacrifici un geniu de dragul a o sută de fiinţe banale.

— Da” tu ce eşti? Parc-am auzit pe cineva spunând odată că Tok e anarhist, dar…

— Eu? Eu sunt supra-om (în traducere directă, „supra-kappa”), mi-a replicat Tok cu băţoşenie.

Tok avea idei cât se poate de originale despre artă. El credea că arta este ceva care nu poate fi controlat, este doar artă de dragul artei, ceea ce face din artist o fiinţă dincolo de bine şi de rău, un supra-kappa. Sigur că nu numai Tok împărtăşea aceste idei. Toţi colegii lui de cerc artistic sunt de aceeaşi părere. Din când în când mergeam amândoi la Clubul supra-kappa. Se adunau acolo poeţi, prozatori, compozitori, critici, pictori, muzicieni, sculptori şi tot felul de alte fiinţe artistice. Fiecare însă era un supra-kappa. În salonul iluminat puternic al clubului se

aprindeau întotdeauna discuţii interesante. Fiecare dintre cei prezenţi îşi arăta propriul gen de calităţi supra-kappa. De exemplu, printre ghivecele cu ferigi uriaşe, un sculptor agăţat de gâtul unui tânăr se deda cu nesaţ la plăceri homosexuale. Mai încolo, o prozatoare se căţărase pe-o masă şi le demonstra tuturor că poate să bea şaizeci de sticle de absint. La terminarea celei de-a şaizecea, s-a prăbuşit sub masă şi-a murit.

Mă întorceam braţ la braţ cu poetul Tok de la clubul supra-kappa, într-o seară cu lună plină. Deprimat peste măsură, Tok nu scotea o vorbă. Pe drum am trecut pe lângă o fereastră micuţă, cu o lumină pâlpâind înăuntru. O familie kappa, soţ, soţie şi doi, trei copilaşi stăteau cu toţii în jurul cinei. C-un oftat din rărunchi, Tok mi-a zis pe neaşteptate:

— Uită-te la mine, cu toată iubirea mea liberă de supra-kappa, dacă trec prin faţa unei asemenea scene, mă cuprinde invidia.

— Nu ţi se pare că oricum ai lua-o te afli aici în faţa unei contradicţii?

Tok însă nu mi-a mai răspuns, ci a rămas acolo ca o stană de piatră în lumina lunii, cu braţele la piept, privindu-i seren pe cei cinci kappa din jurul mesei. După o vreme mi s-a adresat:

— În orice caz, ouăle alea prăjite sunt de-o mie de ori mai sănătoase decât orice aventură amoroasă.

Adevărul este că maniera de-a face dragoste a kappa este absolut diferită de-a noastră. Femela kappa pune ochii pe cel pe care şi-l doreşte şi odată ce s-a fixat pe el nu se lasă până nu foloseşte orice metodă la îndemână pentru a-l avea. Cea mai directă dintre ele este, desigur, urmărirea disperată, până la epuizare, a masculului ales. Am văzut şi eu cu ochii mei o astfel de urmărire a unui mascul, în care femela părea absolut ieşită din minţi. Dar nu e numai atât. În cazul femelelor mai tinere, părinţii, fraţii şi surorile se

implică în proces şi purced la urmărirea masculului. Masculul kappa e cu adevărat o creatură nenorocită. Chiar dacă reuşeşte în final să scape cumva, ajutat evident şi de soartă, până la urmă tot trebuie să stea două, trei luni la pat pentru a se reface. Eram odată acasă, citind o antologie din versurile lui Tok. Pe nepusă masă, m-am trezit cu Rapp, studentul, care a năvălit înăuntru. De cum a intrat, Rapp s-a prăbuşit pe podea şi mi-a spus cu răsuflarea tăiată:

— Îngrozitor! A reuşit să mă prindă pân' la urmă!

Am azvârlit antologia din mână şi m-am repezit să întorc cheia în uşă. M-am uitat apoi prin gaura cheii şi-am văzut-o.

Cu faţa acoperită cu pudră, micuţă de statură, stătea şi aştepta în prag. Rapp a zăcut la mine vreme de câteva săptămâni. În acel răstimp, ciocul i-a putrezit complet şi-a sfârşit prin a-i cădea.

Desigur, asta nu înseamnă că nu sunt şi cazuri de masculi kappa care aleargă după femele. Dar chiar şi atunci femela este cea care îl întărâtă pe mascul până la punctul în care nu se mai poate stăpâni şi purcede el în a o urmări pe ea. Am văzut cu ochii mei cum un mascul ieşit din minţi urmărea odată o femelă. Şi, deşi ea îşi dădea toată silinţa să fugă, din când în când se mai oprea dinadins ca să se uite unde e el, ori mai cădea ca din întâmplare în patru labe şi se prezenta. După ce s-a distrat cu el o bucată de vreme pe care a considerat-o a fi îndeajuns, femela s-a lăsat în fine prinsă. Masculul a prins-o şi a posedat-o chiar acolo, sub ochii mei, rostogolindu-se cu ea pe pământ. Când s-a ridicat, pe faţa masculului se putea citi ceva greu de descris: poate să fi fost disperare, poate remuşcare. Dar el nu era nici pe departe un caz dintre cele mai rele. Printre situaţiile văzute de mine, a fost una în care un mascul micuţ urmărea o femelă. Ea, ca şi în cazul de mai înainte, fugea şi nu prea, încercând să-l

prindă-n mreje. Deodată, de pe partea cealaltă a străzii şi-a făcut apariţia un alt mascul, bine făcut şi care scotea tot felul de sforăituri pe nas când mergea. De cum l-a văzut, femela a început să ţipe cu toată forţa de să-ţi rupă timpanele şi alta nu: „Aoleu! Ajutor! Mă omoară!!” Sigur că masculul cel mare l-a apucat pe cel mai pricăjit şi a dat cu el de pământ chiar acolo, în mijlocul drumului. Micuţul a mai dat de două, trei ori din picioarele lui cu labă de gâscă şi şi-a dat ultima suflare. Femela însă era deja instalată la gâtul masculului cel mare şi îl ţinea strâns, cu un rânjet de plăcere lăţit pe faţă.

Toţi kappa masculi pe care îi cunoşteam fuseseră, fără niciun fel de exagerare, urmăriţi de femele la un moment dat în viaţă. Chiar şi Bag, care avea soţie şi copii. El fusese şi prins de vreo două, trei ori. Doar Mag, filosoful care locuia în casa vecină cu cea a poetului Tok, nu fusese niciodată urmărit. Un motiv fiind acela că existau puţini kappa care să fie atât de urâţi ca Mag. Un altul era că Mag nu ieşea mai niciodată din casă. Mă duceam din când în când pe la casa acestui Mag, ca să mai stăm de vorbă. Mag stătea întotdeauna la acelaşi birou cu picioare lungi, citind aceleaşi tomuri masive la lumina aceleiaşi lămpi cu abajurul din sticlă în şapte culori. Am discutat odată cu el despre natura iubirii la kappa.

— De ce nu ia guvernul măsuri pentru a restricţiona cumva aceste urmăriri ale masculilor kappa de către femele?

— Un răspuns plauzibil ar fi că sunt prea puţini funcţionari guvernamentali femele. Femelele sunt mult mai geloase decât masculii. Dacă s-ar mări numărul de femele funcţionari, probabil că s-ar diminua şi cazurile de urmărire, iar masculii ar putea să răsufle uşuraţi. Asta însă ar duce la alte complicaţii. Femelele din guvern ar începe să-şi urmărească colegii la birou…

— Mda… ceea ce face ca modul în care trăieşti să fie

cel mai fericit, nu?

La aceste vorbe, Mag s-a ridicat de pe scaun, mi-a luat mâinile într-ale sale şi mi-a spus dintr-o suflare:

— Tu nu eşti kappa şi n-ai cum să pricepi. Numai eu ştiu cum mi se tulbură sângele-n vine la gândul de a fi şi eu urmărit de una dintre acele scârboase femele.

MĂ DUCEAM CU POETUL Tok şi la concerte din când în când. Una dintre aceste ocazii care mi-a rămas puternic întipărită în minte este cel de-al treilea concert la care ne-am dus. Sălile lor de concerte nu sunt în niciun fel diferite de ale noastre. Rânduri de scaune aliniate la fel, toate pline cu trei, patru sute de femele şi masculi kappa, fiecare cu programul lui, ascultând concentraţi cele de pe scenă. La acel al treilea concert la care m-am dus, eram cu Tok, cu prietena lui de atunci şi cu filosoful Mag şi stăteam chiar în primul rând. După un solo de violoncel, s-a urcat nonşalant pe scenă, ţinându-şi partitura sub braţ, un kappa cu ochi înguşti. Din program am aflat că acela era faimosul compozitor Craback. Tot din program… ba nu, asta ştiam din faptul că şi el frecventa clubul lui Tok şi îl zărisem acolo, Craback era membru al clubului supra-kappa.

„Lied – Craback* (şi în această ţară programele sufereau de problema umflării cu germană).

După ce şi-a înclinat puţintel capul în direcţia aplauzelor furtunoase, Craback s-a îndreptat calm către pian. Şi cu aceeaşi nonşalanţă a început să cânte una dintre propriile creaţii, un lied. Ca să folosesc cuvintele lui Tok, Craback era) unul dintre muzicienii eminenţi ai acestei ţări şi un geniu neegalat. Cum eram cât se poate de interesat atât de muzica lui Craback, cât şi de poezia cu care şi-o acompania, ascultam cu înfrigurare sunetele care veneau din pianul în formă de arc. Tok şi Mag păreau încă şi mai vrăjiţi de muzică decât mine. Numai frumoasa femelă kappa (sau, mă rog, frumoasă din punctul de vedere al unui kappa) ţinea strâns în mână programul şi

din când în când îşi lăsa limba lungă să-i atârne; tâmp afară din gură de parc-ar fi enervat-o ceva. Din spusele lui Mag, asta s-ar fi datorat faptului că acum mai bine de zece ani nu reuşise să îl posede pe muzician şi îl privea şi în ziua de azi ca pe un duşman.

Cu întregul trup cuprins de pasiune, Craback continua să lovească clapele pianului de parcă s-ar fi aflat în război cu el. Deodată, o voce ca de tunet a traversat sala: „Opriţi concertul!” Strigătul m-a luat absolut prin surprindere, astfel că, fără să-mi dau seama, am întors capul ca să văd de unde provenea. Proprietarul vocii era fără doar şi poate poliţistul la patru ace care stătea în ultimul rând din sală. Şi de îndată ce m-am uitat în direcţia lui, poliţistul s-a lăţit în scaun şi-a mai strigat o dată, mai tare decât prima oară: „Opriţi concertul!” Şi-apoi…

Şi-apoi, a urmat o mare răzmeriţă. „Fără violenţă!”, „Cântă, Craback, cântă!”, „Idiotule!”, „Rahat cu apă rece!”, „Afară! Ieşi afară!”, „Nu vă lăsaţi!” s-au auzit răcnete din toate colţurile, iar scaunele au început să cadă, programele să zboare şi, venite cine ştie de unde, sticle goale de cidru, pietricele şi castraveţi cu urme de dinţi pe ele s-au prăvălit peste mulţime. Complet pierdut, m-am întors către Tok ca să aflu ce şi cum. Prins în vâltoarea evenimentelor însă, Tok urla din toţi rărunchii, căţărat cu picioarele pe scaun: „Cântă.

Craback, cântă!” Mai mult decât atât, partenera lui părea să-şi fi uitat complet antipatia faţă de muzician şi urla şi ea mai abitir decât Tok: „Fără violenţă!” Am renunţat la ideea de a-i întrerupe şi m-am întors către Mag ca să îl întreb pe el ce se petrecea.

— Asta? E ceva normal în această ţară. Esenţa picturii şi a literaturii…

Ori de câte ori zbura câte ceva către el, Mag se ferea pentru a continua cu calm:

— Esenţa picturii şi a literaturii constă în necesitatea

ca mesajul autorului să fie pe înţelesul oricui, drept pentru care în ţara noastră nu există prohibiţie de niciun fel în comerţul sau expunerea artei. De practicat însă se practică interzicerea spectacolelor. Orice s-ar spune, nu e uşor de prevăzut ce fel de efect ar putea avea muzica asupra moravurilor, mai ales în cazul acelor kappa care nu posedă ureche muzicală.

— Aşadar, poliţistul de colo are ureche muzicală?

— M-aş îndoi, sincer să fiu. Cine ştie, poate că în timp ce asculta ritmul melodiei de pe scenă şi-a amintit de cum îi bate inima când face amor cu nevastă-sa.

În timp ce noi vorbeam, tărăboiul din jur crescuse serios în intensitate. Aşezat la pian, Craback ne urmărea cu detaşare. Detaşarea însă nu îi era de folos atunci când diverse obiecte zburau în direcţia lui. Aşa că la două, trei secunde, postura-i studiată trebuia ajustată. În general, însă, trebuie spus că reuşea să îşi menţină atitudinea de mare muzician, ochii înguşti strălucindu-i cu forţă. În ceea ce mă priveşte, ei bine, pentru a evita pericolul, mă foloseam de Tok ca de-un scut. Dar cum îmi era greu să îmi stăpânesc curiozitatea, încercam în acelaşi timp să îmi continui şi conversaţia cu Mag.

— Nu este însă acest gen de cenzură violenţă pur şi simplu?

— Ce vorbeşti? Compară tu cu orice altă ţară şi vei vedea că cenzura noastră este una dintre cele mai progresiste. Uită-te la Japonia, de exemplu. Nu mai departe de acum o lună…

Şi chiar când era pe punctul de-a-mi spune, o sticlă goală i-a căzut fix în cap. Mag n-a mai apucat să spună decât *quack* (care e un fel de exclamaţie) şi apoi şi-a pierdut cunoştinţa.

ÎN MOD CIUDAT, m-am găsit plăcându-mi compania preşedintelui companiei de sticlă Gliei. Ghel era un capitalist între capitalişti. Şi probabil că tot el era

posesorul celei mai mari burţi din Kappania. Dar când era acasă, înconjurat de soţia lui care arăta ca un dovlecel şi de copiii lui ca nişte castraveţi, revărsat pe-un fotoliu extensibil, Ghel era imaginea însăşi a fericirii. Mergeam din când în când la cină la Ghel, împreună cu judecătorul Pep sau cu doctorul Chak. Cu invitaţii primite de la Ghel sau de la amici de-ai lui am avut ocazia să vizitez numeroase fabrici din Kappania. Dintre toate cele pe care le-am văzut, cea care m-a interesat cel mai abitir a fost desigur una de produs cărţi. Însoţit prin uzină de-un tânăr inginer, m-am oprit în faţa unei maşinării acţionate hidroelectric şi la a cărei vedere nu am putut decât să mă minunez o dată în plus de stadiul avansat la care se află industria producătoare de maşini din Kappania. Am aflat acolo că în această fabrică se produceau anual şapte milioane de cărţi. Dar nu cantitatea de cărţi m-a uimit din cale-afară. Deşi se produce atât de mult, procesul în sine nu e complicat. Pentru a produce o carte în Kappania e de ajuns să torni pe pâlnia de la capătul maşinii hârtie, cerneală şi un praf cenuşiu. Odată introduse în maşină, în mai puţin de cinee minute, pe partea cealaltă ies nenumărate volume de varii mărimi. Uitându-mă la cascada de cărţi care ieşea *dim* maşină, l-am întrebat pe inginerul care era vădit mândru dd întregul proces, ce poate să fie praful acela cenuşiu pe care îl folosesc ei. În picioare lângă maşinăria lucioasă şi neagră, – inginerul mi-a răspuns de parcă informaţia era cât se poate de banală:

— Prafu’ ăsta? Ei, e creier de măgar. Da, nu-i decât creier uscat şi pulverizat, aşa cum îl vezi. Nu costă decât 2, 3 sen pe tonă.

E probabil de prisos să mai adaug că astfel de miracole industriale nu au loc numai la nivelul producerii de cărţi. Companiile producătoare de pictură, precum şi cele producătoare de muzică folosesc tehnologii asemănătoare. Dacă e să ne luăm după spusele lui Ghel, în

această ţară se inventează astfel de noi maşini la o rată medie de şapte, opt sute pe lună, iar producţia înaintează în pas rapid. În consecinţă, numărul celor care au fost trimişi în şomaj s-a ridicat recent la patruzeci, cincizeci de mii. Cu toate acestea, deşi citesc ziarele din Kappania în fiecare dimineaţă, nu am zărit niciodată cuvântul „grevă”. Cum mi s-a părut că această stare de fapt este cât se poate de ciudată, am adresat-o la una dintre cinele de la Ghel, într-o zi când se aflau acolo şi Pep şi Chak.

— Asta-i din cauză că îi mâncăm pe toţi, mi-a răspuns Ghel nonşalant între două fumuri de ţigară, după ce terminaserăm de mâncat.

Mie nu mi-a fost prea clar ce voia el să zică cu „mâncăm”. Cu lornionul pe cioc ca întotdeauna, Chak a intervenit de pe margine, văzându-mă complet pierdut şi mi-a explicat.

— Cu alte cuvinte, îi omoram pe muncitori şi le folosim carnea ca să facem mâncare. Uită-te şi tu în ziar. „Motivul pentru scăderea drastică a preţului cărnii este concedierea în această lună a 64 769 muncitori”.

— Şi muncitorii n-au nimic de zis despre faptul că sunt măcelăriţi în felul ăsta?

— Chiar şi de-ar face gălăgie, tot nu i-ar ajuta la nimic. Vezi tu, există o lege care prevede măcelărirea muncitorilor, a completat şi Pep, care din spatele unei glastre cu un piersic de munte, făcea o faţă acră în direcţia mea.

Desigur că am început să simt deodată că mi se face rău de la stomac. Gazda noastră însă, la fel ca şi Pep şi Chak, considerau problema a fi una ordinară şi nu păreau câtuşi de puţin tulburaţi. Ba Chak a pufnit chiar în râs şi m-a luat peste picior:

— E un fel de scurtătură la nivel naţional pentru a-l scuti pe om să moară de foame sau să se sinucidă. Cu un pic de gaz otrăvitor nu simţi nici măcar durerea…

— Şi totuşi, să mănânci carnea aia…

— Te rog, te rog, să nu facem poante nelalocul lor. De-ar auzi Mag ce spui, ar râde de s-ar prăpădi. Păi ce? La tine în ţară nu se fac toate fetele din clasa muncitoare prostituate? A te indigna din pricină că mâncăm carnea muncitorilor e pur sentimentalism.

La auzul acestui răspuns, Ghel a luat tava cu sandvişuri de pe masă şi-a întins-o către mine, întrebându-mă cu răceală:

— Vrei? Hai, ia unul! Şi astea-s tot cu carne de muncitor, să ştii!

M-am înfiorat. Şi nu numai atât. M-am întors pe călcâie şi-am plecat din casa lui Ghel, urmărit de râsetele zeflemitoare ale lui Pep şi Chak. Era o seară care anunţa furtună, iar pe cerul dintre case nu se zărea nicio stea. Mi-am găsit drumul către casă bâjbâind şi vomitând neîncetat. Chiar şi-n întunericul nopţii, voma mea se scurgea albă, albă.

Preşedintele companiei de sticlă Ghel era într-adevăr o persoană extrem de sociabilă. Mă duceam din când în când cu Ghel la clubul al cărui membru era şi petreceam câte-o seară excelentă acolo. Pe de o parte, acest club era cu mult mai plăcut decât clubul de super-kappa pe care îl frecventa Tok. Pe de alta, conversaţia cu Ghel nu era nici pe departe la fel de profundă precum cea cu filosoful Mag, dar îmi oferea o deschidere către o lume absolut nouă, o lume cu mult mai largă decât cea a lui Mag. Amestecând cu linguriţa lui de aur într-o ceaşcă de cafea, Ghel vorbea cu voie bună câte-n lună şi-n stele.

Într-o seară cu ceaţă deasă, îl ascultam pe Ghel vorbind, cu o glastră de trandafiri de iarnă între noi. Eram într-o cameră cu mese şi scaune albe cu o linie subţire aurită, totul în stil secession. Ghel era chiar şi mai mândru ca de obicei, şi, cu un zâmbet lat pe mijlocul feţei, îmi vorbea despre guvernul Partidului Quorax, care tocmai

venise la putere. „Quorax” e o interjecţie fără înţeles de sine stătător şi nu s-ar putea traduce decât prin „Vai!” Cu toate acestea.

Quorax e o formaţiune politică care, mai presus de orice, apără „bunăstarea tuturor kappa”.

— Liderul lui Quorax e un politician de vază, pe nume Roppe. Parcă Bismarck spunea că „Onestitatea este cea mai bună diplomaţie”. Ei bine, Roppe extinde aceste vorbe şi la politica internă…

— Bine, bine, dar în discursurile lui Roppe…

— Stai aşa şi-ascultă la mine. Discursurile sunt, desigur, numai minciuni şi nimic altceva. Dar din moment ce toată lumea ştie că sunt minciuni, atunci nu sunt ele acelaşi lucru ca şi adevărul, iar să le numeşti minciuni nu provine exclusiv din prejudecăţile voastre de japonezi? Noi, kappa, spre deosebire de voi… Dar nu despre asta vreau să vorbesc acum, ci despre Roppe. Roppe conduce Partidul Quorax, iar directorul ziarului Pou-*Fou (di*n nou, o interjecţie fără sens de sine stătător, care s-ar traduce aproximativ cu „Au!”), Kuikui, îl conduce pe Roppe. La rândul lui, Kuikui nu îşi este propriul stăpân. Cel care îl dirijează se află chiar în faţa ta. Eu, Ghel…

— Să îmi ierţi, rogu-te, îndrăzneala, am intervenit eu, dar nu e *Pou-Fou* de partea muncitorilor? Dacă acel Kuikui e de fapt la mâna ta…

— A, sigur că ziariştii de la *Pou-Fou* sunt de partea muncitorilor. Dar sunt cu toţii sub direcţia lui Kuikui. Iar Kuikui nu ar putea exista fără sprijinul meu.

Ghel zâmbea şi-acum, ca de obicei, şi se juca trecându-şi linguriţa lui din aur pe degete. Pe mine începuse să mă încerce mai puţin sila faţă de Ghel, cât un enorm sentiment de simpatie pentru ziariştii de la *Pou-Fou*. Ca şi cum mi-ar fi ghicit acel sentiment, deşi eu nu scoteam o vorbă, Ghel şi-a umflat şi mai mult burta şi mi-a spus:

— Să nu-ţi treacă acum prin cap că toţi ziariştii de la *Pou-Fou* sunt de partea muncitorilor. În fond şi la urma urmei, noi, kappa, suntem în primul rând de partea noastră şi abia apoi de partea altora… Problema e că la rându-mi sunt şi eu la mâna altcuiva. Ştii a cui? A nevesti-mii. A frumoasei mele soţii.

Ghel a izbucnit într-un râs cutremurător.

— Bine trebuie să-ţi mai fie!

— A, sigur, eu unul nu mă plâng. E-adevărat că aşa ceva nu pot să-ţi spun decât ţie, pentru că tu nu eşti kappa.

— Aşadar, guvernul Quorax este condus de Doamna Ghel.

— Cam aşa… Parcă şi războiul de acum şapte ani nu tot din cauza unei femele kappa s-a petrecut?

— Război? Au fost şi războaie în Kappania?

— Sigur că da. Şi vor mai fi şi-n viitor. Atâta vreme cât avem vecini, cel puţin…

În acel moment am realizat pentru prima dată că Kappania nu este o ţară izolată. Am înţeles din spusele lui Ghel că duşmanii tradiţionali ai kappa sunt vidrele. Iar vidrele sunt în permanenţă pregătite de război, pentru a fi sigure că nu vor fi învinse de kappa. Problema războiului cu vidrele mă interesa enorm, mai ales că nu este menţionată nici de autorul *Studiilor despre kappa* şi nu apare nici în *Antologia de poveşti populare din munţi şi insule*, a Domnului Yanagita Kunio!

— Chiar şi mai înainte de izbucnirea războiului, ne observam reciproc făr’ de-ncetare. Eram cât se poate de îngroziţi unii de alţii. În vremea asta, una dintre vidre a venit în

Yanagita Kunio (1875 – 1962), părintele etnografiei şi etnologiei japoneze. Lucrare relativ minoră, *Santo mintan shu* (*Antologie de poveşti populare din munţi şi insule*) a fost publicată de Yanagita în 1915. Amic cu Akutagawa, scriitorul îşi bazează multe dintre informaţiile despre

kappa din această satiră pe discuţiile purtate cu Yanagita.

vizită la un cuplu kappa. Femela acelui cuplu plănuia să îşi omoare soţul. Adevărul e că soţul era un nenorocit de nu se poate. În plus, mai avea şi o asigurare de viaţă producătoare de tentaţii.

— Erau cunoştinţe de-ale tale?

— Mda… Nu. Îl ştiam pe el. Nevastă-mea, ca şi alţii, de altfel, spunea că-i soi rău. În ceea ce mă priveşte pe mine, cred că era mai degrabă deranjat mental şi suferea de mania persecuţiei, pe fondul unei frici teribile de-a fi prins de femele kappa… în orice caz, soţia i-a turnat soţului cianură de potasiu în ceaşca de cacao. Cum şi cine a greşit nu se ştie, dar oaspetele vidră a băut din ceaşca soţului şi a murit. Mai apoi…

— Şi asta a dus la începerea ostilităţilor?

— Da, pentru că, din păcate, acea vidră avea medalii de la stat, şi alte cele…

— Şi cine-a câştigat războiul?

— Noi, bineînţeles! 369.500 de kappa au căzut cu onoare pe câmpul de luptă. Dar în comparaţie cu câţi au căzut la inamic, această jertfă e infimă. Toată blana din ţara asta e blană de vidră. Am participat şi eu, trimiţând cărbuni pe front, pe lângă producţia mea de sticlă.

— La ce erau buni cărbunii?

— Mâncare. E lucru bine ştiut că, dacă ne e foame, noi, kappa, mâncăm absolut orice.

— Iar asta… nu te supăra pe mine, te rog, asta li se dădea soldaţilor kappa de pe front? La noi s-ar fi iscat un scandal monstruos pe o asemenea temă.

— A, şi-aici e la fel. Atâta vreme însă cât eu însumi recunosc că e scandalos, atunci nimeni altcineva nu mai poate face scandal. Dacă e să-l citez aici pe filosoful Mag, „Cel ce face rău să recunoască singur. Numai aşa acel rău va fi anihilat”. În plus, eu nici nu eram mânat în această afacere numai de profit, ci şi de patriotismul meu fierbinte.

În acel moment, a intrat unul dintre servitorii clubului. După ce s-a înclinat respectuos în faţa lui Ghel, i s-a adresat de parc-ar fi recitat:

— Arde casa vecină cu a dumneavoastră.

— Arde? Incendiu?

Trăsnit ca de fulger, Ghel a sărit în picioare. M-am ridicat la rându-mi. Imobil, servitorul a mai adăugat:

— Focul a fost deja stins.

Urmărindu-l cu ochii pe servitorul care ieşea, pe faţa lui Ghel a înflorit un zâmbet printre lacrimi. M-am uitat la el cu atenţie şi am realizat că începusem să îl detest pe preşedintele companiei de sticlă. Ghel, cel care îmi stătea acum în faţă însă, nu mai era marele capitalist, ci doar un simplu kappa. Am tras un fir de trandafir de iarnă din vază şi i l-am pus în mână.

— Chiar dacă focu-i stins, nevastă-ta trebuie să fie foarte speriată. Ia asta pentru ea şi du-te acasă.

Ghel mi-a strâns mâna. Apoi, zâmbetul i-a reapărut pe faţă şi mi-a şoptit la ureche:

— Casa vecină e tot a mea. Dacă arde, îmi rămâne asigurarea de incendiu.

Zâmbetul lui Ghel, acel zâmbet pe care nu poţi nici să îl dispreţuieşti, nici să îl urăşti, mi-a rămas întipărit în minte.

— Ce-ai PĂŢIT? Azi eşti parcă mai amărât ca de obicei…

Era a doua zi după incendiu. Cu o ţigară-n gură, vorbeam cu Rapp, studentul care se prăbuşise într-un scaun din sufrageria mea. Cu piciorul drept peste cel stâng, Rapp se uita fix la podea, cu capul atât de jos, încât nu i se vedea ciocul putrezit.

— Rapp, te-am întrebat ce-i cu tine…

— A, cum? Nimic interesant, nu te speria…

În fine, Rapp şi-a ridicat capul şi-a început să vorbească cu o voce fornăită:

— Azi, stăteam la fereastră şi mă uitam afară şi fără niciun fel de intenţie am murmurat „Ia te uită, au înflorit violetele! mai elimină din gâzele astea…” Ei, dar soră-mea a mică deodată se schimbă la faţă şi se ia de mine: „Care vasăzică mă faci buruiană de prins muşte, ai?” Iar a bătrână, cum ţine ea tot timpul cu soră-mea, sare şi ea cu gura pe mine.

— Dar ce-o fi supărat-o pe soră-ta aşa c-ai vorbit de violetele care elimină gâzele?

— Cine ştie? O fi luat-o cu sensul de prins masculi kappa. În fine, s-a mai băgat şi mătuşă-mea, care nu s-a avut niciodată bine cu a bătrână, şi-a ieşit un tărăboi de mai mare frumuseţea. Ei, colac peste pupăză, aude şi ăl bătrân răzmeriţa din cameră şi, după ce că e îmbibat de spirtoase când ţi-e lumea mai dragă, începe şi el să trosnească pe care mai de care fără niciun fel de discernământ. Iar păcătosu* de frate-meu mezin profită şi el de harababură şi fură portofelul maică-mii şi fuge la cinema sau cine ştie unde. Eu, unul… eu, unul nu mai pot…

Cu capul între mâini, Rapp n-a mai fost capabil să continue şi-a izbucnit în lacrimi. Îmi părea rău de el, cum nu? Pe de altă parte, mi-am amintit de dispreţul profund al poetului Tok pentru sistemul familial al societăţii kappa. L-am bătut uşor pe umăr pe Rapp şi am încercat din răsputeri să îl consolez.

— Aşa ceva se-ntâmplă peste tot, ce naiba? Hai, nu te mai amărî şi fii bărbat!

— Da, da”… măcar de n-aveam ciocul ăsta putrezit…

— Ei, gata, las-acuma ciocul! Hai mai bine să mergem până la Tok, ce zici?

— Domnul Tok nu poate să mă sufere. Şi asta pentru că eu nu sunt stare să mă rup de familia mea cum a făcut el.

— Bine, hai atunci la Craback!

După acel concert de pomină, mă împrietenisem bine

cu Craback, aşa că m-am gândit să îl iau pe Rapp până la el acasă. În comparaţie cu Tok, Craback trăia în lux. Sigur că nu trăia pe picior mare, precum Ghel. Şi totuşi adunase tot felul de antichităţi, ca de exemplu statuete de Tanagra şi ceramică persană care erau aranjate peste tot prin cameră, pentru ca în mijloc să se afle un divan în stil turcesc. Pe Craback îl găseai de obicei sub propriul portret, jucându-se cu copiii lui. Astăzi însă, din cine ştie ce motiv, l-am găsit cu mâinile încrucişate pe piept şi cu o faţă acră. La picioare, aruncate de-a valma, erau bucăţele de hârtie motolită. Rapp îl ştia pe Craback de pe ici, pe colo, mai ales în compania lui Tok. Dar văzându-l în acea stare, a făcut o plecăciune politicoasă în direcţia lui, pentru a se retrage apoi tăcut într-un colţ.

— Craback, ce-ai păţit, domn'e? l-am întrebat, eu pe marele muzician în loc de „bună ziua w.

— Ce-am păţit? Cretinii de critici, aia am păţit! Cică versurile cu care-mi acompaniez muzica nu sunt nici pe departe de valoarea celor ale lui Tok.

— Bine, bine, dar tu eşti muzician…

— Ei, de-ar fi numai atât, aş înghiţi-o eu. Dar mai spun şi că, în comparaţie cu Rokk, nici nu merit numele de muzician.

Rokk era un alt muzician, adeseori comparat cu Craback. Din păcate însă, cum nu era unul dintre membrii clubului supra-kappa, nu am avut niciodată ocazia să îl întâlnesc sau să vorbesc cu el. Văzusem însă fotografii de-ale lui, iar ciocul său înălţat într-un fel anume te făcea să nu îi uiţi cu uşurinţă faţa.

— Rokk e fără îndoială un geniu. Dar muzica lui nu posedă acea revărsare de sentimente moderne pe care le are creaţia ta.

— Chiar aşa crezi?

— Sigur că da.

Craback a sărit în picioare, a apucat o statuetă de

Tanagra şi a izbit-o cu forţă de podea. Luat prin surprindere, Rapp a scos un sunet ciudat şi a încercat să o rupă la fugă. Craback însă a făcut un gest din mână către mine şi Rapp, ca şi cum ne-ar fi spus: „Nu vă speriaţi!” şi a zis cu răceală:

— Asta-i din cauză că şi tu, ca toţi neaveniţii, nu ai pic de ureche muzicală. Eu mă tem de Rokk…

— Tu? Hai, nu mai face atât pe modestul!

— Cine face, domine, pe modestul? în primul rând, dac-aş vrea să-mi arăt modestia, aş face-o nu în faţa voastră, ci în faţa criticilor. Eu… Craback e un geniu! Nu din cauza asta mă tem eu de Rokk.

— Păi şi-atunci din ce cauză?

— Nu ştiu, e ceva greu de explicat… din cauza stelelor care îl protejează pe Rokk.

— Mă rog, nu pricep nimic.

— Bine, hai să-ţi explic aşa: Rokk nu e în niciun fel influenţat de mine. Eu însă am fost influenţat de el la un anumit moment.

— Ei, e firea ta mai sensibilă…

— Nu, nu, ascultă-mă pân la capăt. Aici nu e o problemă de sensibilitate. Rokk reuşeşte întotdeauna să facă genul de muncă pe care numai el e în stare să o facă, fără niciun fel de greutate. Eu însă sunt tot timpul agitat. Poate că din punctul de vedere al lui Rokk, aceasta nu e decât o diferenţă de un pas. Pentru mine însă este una de zece mile.

— Dar piesa dumneavoastră eroică…

Craback şi-a îngustat ochii şi l-a pironit pe Rapp cu o privire plină de silă.

— Taci dracului din gură! Ce ştii tu? Eu îl ştiu pe Rokk. Îl ştiu mai bine decât toţi căţeluşii care i se gudură la picioare.

— Hai, gata, hai să ne calmăm puţin…

— De-aş putea, m-aş calma eu… Vezi tu, aşa gândesc

tot timpul. Ceva ce nu pricepem noi… e ceva ce îl face pe Rokk să mă ignore tot timpul. Sunt convins că filosoful Mag ar şti ceva despre ce spun eu aici. Cu obiceiul său de-a citi din cărţoaiele lui vechi sub lumina acelei lămpi colorate…

— Cum adică?

— Citeşte-i ultima carte, *Cuvintele unui prost*.

Craback mi-a înmânat – mai bine spus, mi-a aruncat – o carte. Apoi şi-a pus din nou mâinile pe piept şi mi-a spus mânios:

— Hai, gata pentru azi!

Aşa că m-am trezit din nou pe stradă cu Rapp, care căzuse iar în starea lui de tristeţe. Ca-ntotdeauna, strada era plină de trecători şi aceleaşi magazine se ascundeau sub umbra fagilor. Cum n-aveam nimic să ne spunem, mergeam alături în tăcere. Deodată, poetul Tok a venit către noi cu pletele în vânt. Cum ne-a văzut, Tok şi-a scos din buzunarul burţii o batistă şi-a început să se şteargă pe frunte.

— Hei, a trecut ceva vreme de când nu ne-am văzut! M-am gândit să mă duc pe la Craback azi, că nu l-am mai văzut nici pe el…

În încercarea de-a evita o ceartă între cei doi artişti, i-am spus lui Tok pe ocolite că poate nu e cel mai bun moment pentru a-l vizita pe Craback.

— A, da? Atunci nu mă mai duc. Şi Craback ăsta e într-o cădere nervoasă de nu se poate… Şi eu, de fapt, nu pot să dorm de vreo două, trei săptămâni şi sunt cât se poate de slăbit.

— Hai, nu faci o plimbare cu noi?

— Nu, nu astăzi. Vai de mine! a ţipat Tok şi m-a prins de mână. O sudoare rece a început să îi curgă pe tot corpul.

— Ce-i? Ce s-a-ntâmplat?

— Ce este, domnule Tok?

— Nimic, mi s-a părut că am văzut o maimuţă verde scoţând capul pe fereastra maşinii de acolo.

Îngrijorat peste măsură de starea lui, i-am recomandat să se ducă pentru o consultaţie la Dr. Chak. Tok însă nu părea să priceapă nimic din ceea ce i se spunea. Apoi, s-a uitat când la unul când la altul, parcă comparându-ne feţele şi ne-a zis:

— Eu nu sunt anarhist, să ştii! Te rog eu mult să nu uiţi asta! Bine, pa, pa! Şi-mi pare sincer rău de Chak şi toate celelalte.

Înţepeniţi în mijlocul străzii, ne-am uitat lung după Tok. Ne-am… dar nu mai eram „noi”. Nu ştiu când, Rapp ieşise în stradă, îşi crăcănase picioarele şi acum se uita printre ele la trecători şi maşini. Convins că şi ăsta o luase razna, şocat, l-am tras pe Rapp din stradă.

— Strada nu-i de joacă! Ce tot faci?

Rapp s-a frecat la ochi şi mi-a răspuns cu un aer absolut serios:

— A, nu, doar că m-am simţit puţin melancolic şi am vrut să mă uit la lume cu fundul în sus. Dar se pare că e exact la fel, să ştii.

Iată câteva dintre secţiunile cărţii filosofului Mag, *Vorbele unui prost*

Prostul crede întotdeauna că, în afară de el, toţi ceilalţi sunt proşti.

Nu e tocmai de necrezut că dragostea noastră pentru natură este cauzată de faptul că natura nici nu ne urăşte şi nici nu ne invidiază.

ţf* JL

Cel mai deştept mod de-a trăi este să nu violezi cutumele unei anume perioade în ciuda faptului că le deteşti.

Singurul lucru care ne-ar face mândri este cel pe care nu-l avem.

Nimeni nu ar ridica obiecţii la distrugerea unui idol.

La fel cum nimeni nu ar avea obiecţii dacă ar fi idolatrizat. Însă numai cei binecuvântaţi de zei se odihnesc degajat pe piedestalul unui idol: idiotul, ticălosul şi eroul. (*Craback însemnase cu gheara această secţiune.*)

Ideile necesare vieţii noastre au fost exprimate în întregime acum 3.000 de ani. Noi nu facem decât să punem flăcări noi peste uscături.

* * *

Caracteristica noastră de bază este să ne facem un obicei din a ne transcende propria conştiinţă.

Dacă norocul vine însoţit de suferinţă, pacea, de extenuare…?

* * *

E mult mai complicat să îţi fii propriul avocat decât să fii avocatul altuia. Iar cei care nu mă cred, să-şi caute un avocat.

Fală, pasiune, suspiciune – toate păcatele s-au născut acum 3.000 de ani din acestea trei. Pe de altă parte, probabil că şi toate virtuţile.

A-ţi reduce dorinţele de ordin material nu e necesarmente ceva aducător de pace. Pentru a dobândi pacea, e nevoie de reducerea dorinţelor de ordin spiritual. (*Craback lăsase şi aici o urmă de gheară*)

Nu suntem atât de binecuvântaţi precum oamenii. Omul nu e la fel de avansat precum e kappa. (*Când am citit această secţiune nu m-am putut stăpâni şi m-a pufnit râsul*)

A deveni înseamnă a fi capabil să devii, iar a fi capabil să devii înseamnă a deveni. Viaţa însă nu poate fi explicată prin asemenea logică circulară. Aşadar, totul este ilogic.

După ce-a luat-o razna, Baudelaire şi-a exprimat întreaga viaţă printr-un singur cuvânt: *femeia*. Nu la fel au făcut şi cei care i-au exprimat ei viaţa. Se pare că în geniul lui, acel geniu poetic care i-a susţinut întreaga existenţă,

Baudelaire a uitat cuvântul *stomac*. (*Craback făcuse şi aici o crestătură cu gheara*.)

Dac-ar fi să ne ducem viaţa ghidaţi de raţiune, atunci ne-am nega în mod natural existenţa. Faptul că Voltaire, care şi-a făcut un zeu din raţiune, şi-a încheiat fericit zilele, nu demonstrează decât că oamenii sunt inferiori kappa.

După-amiaza era mai rece decât de obicei. Plictisit de lectura *Cuvintelor unui prosti* m-am gândit să îi fac o vizită filosofului Mag. Pe drum, la colţul unei străzi singuratice, un kappa slab ca un ţânţar sprijinea nonşalant un zid. Era fără doar şi poate tipul care-mi furase stiloul. L-am prins, în fine, mi-am zis şi am strigat după un poliţist care nu-şi găsise alt moment mai potrivit să treacă prin preajmă.

— Vă rog să-l interogaţi pe acel kappa! Acum vreo lună mi-a furat stiloul.

Poliţistul şi-a înălţat bastonul în mâna dreaptă (poliţiştii din Kappania sunt înarmaţi cu bastoane din tisă, în locul săbiilor poliţiştilor noştri) şi a strigat către cel cu pricina: „Alo, tu de colo!” M-aşteptam ca individul să o rupă la fugă. Dar fără nici măcar un tremur pe faţă, el s-a prezentat chiar în faţa poliţistului. Ba mai mult decât atât, s-a proptit în faţa noastră cu mâinile la piept şi se uita arogant când la mine, când la poliţist. La rându-i, poliţistul şi-a păstrat calmul, a scos un carneţel din buzunarul de pe burtă şi a început să îl interogheze pe kappa:

— Numele?

— Gruck.

— Ocupaţia?

— Poştaş până acum două, trei zile.

— Bine. Din spusele acestui domn reiese că tu eşti cel care i-a furat stiloul.

— Aşa-i. Acum vreo lună.

— De ce?

— Am vrut să i-l dau lui fiu-miu pe post de jucărie.

— Unde-i copilul acum? Poliţistul l-a fixat pe individ cu asprime pentru prima oară în decursul acestui interogatoriu.

— A murit acum o săptămână.

— Ai un certificat de deces cu care să dovedeşti cele spuse?

Kappa cel slăbănog a scos din buzunar o bucată de hârtie. Poliţistul şi-a aruncat ochii pe document şi, cu un rânjet larg pe faţă, l-a bătut pe umăr pe hoţ:

— Bine, atunci. Iertaţi-mă de deranj, vă rog.

Perplex, nu eram în stare decât să mă holbez la faţa poliţistului. Kappa cel slab a dat mărunt din buze, ne-a ocolit şi şi-a văzut de drum. Mi-am revenit şi eu şi l-am întrebat pe poliţist:

— De ce nu-l arestaţi pe acel kappa?

— Păi n-a făcut nimic.

— Ba mi-a furat mie stiloul…

— Da, dar l-a furat ca jucărie pentru copilul lui, nu? Iar acel copil e mort acum. Dacă aveţi nelămuriri, vă rog să căutaţi articolul 1285 din Codul Penal.

Şi cu această replică înţepată, poliţistul a plecat şi el. În condiţiile date, mi-am continuat şi eu drumul către casa lui Mag, repetându-mi neîncetat „articolul 1285 din Codul Penal”. Filosofului Mag îi place să aibă oaspeţi. Astăzi, în camera lui prost luminată se aflau judecătorul Pep, medicul Chak, şi preşedintele companiei de sticlă Ghel împreună cu alţi oaspeţi care contribuiau cu toţii la norul gros de fum de ţigară care se înălţa sub lumina în şapte culori a lămpii lui Mag. Faptul că judecătorul Pep era acolo nu putea fi mai potrivit din punctul meu de vedere. Mi-am tras un scaun lângă el şi, în loc să mă mai apuc eu să caut ce şi cum cu articolul 1285 din Codul Penal, l-am întrebat direct:

— Dom Pep, să nu vă supăraţi pe mine pentru întrebarea proastă, dar în ţara voastră nu îi pedepsiţi pe

hoţi?

Pep a tras un fum lung din ţigara înfiptă într-un portţigaret din aur, a suflat agale fumul în sus şi abia apoi mi-a răspuns cu un aer de oarecare lehamite:

— Sigur că-i pedepsim, cum să nu? Ba chiar avem şi pedeapsa cu moartea.

— Şi totuşi, acum o lună… Şi i-am dat toate detaliile, pentru a-l întreba în final despre prevederile articolul 1285 din Codul Penal.

— Mda… Articolul zice-aşa: „În condiţiile dispariţiei condiţiilor care au dus la comiterea unei anumite ilegalităţi, de orice natură ar fi ea, nu se va începe urmărire penală împotriva persoanei sau persoanelor suspecte de a o fi comis”. Cu alte cuvinte, ca să venim la cazul dumitale, acel kappa era părinte la momentul comiterii furtului, dar acum nu mai este, ceea ce duce în mod natural la absolvirea lui de orice vină.

— Mie mi se pare cât se poate de ilogic ce zici dumneata.

— Termină cu glumele! Ilogic este să consideri un kappa care *a fost* părinte drept un kappa care *este* părinte. Stai aşa, dar după legea japoneză ar fi acelaşi lucru, nu? Din punctul nostru de vedere, aşa ceva e ridicol. Hahaha, hahaha!

Pep şi-a extras chiştocul din portţigaret, păstrând un zâmbet uşor pe faţă. Atunci a intrat în vorbă şi Chak, care n-avea nici în clin, nici în mânecă cu legea. Şi-a aranjat pedant lornionul pe cioc, şi mi-a răspuns şi el:

— Există pedeapsă cu moartea în Japonia?

— Există, prin spânzurare, am replicat eu ironic, încercând să îi răspund mai mult lui Pep, a cărui răceală mă descumpănise. Sunt convins că în Kappania sunteţi cu mult mai civilizaţi când vine vorba de execuţii, nu?

— Cu mult mai civilizaţi, desigur, mi-a aruncat din nou Pep. Noi nu folosim spânzurătoarea aici. Rareori

folosim curentul electric. În general însă nu folosim nici curent. Noi nu facem decât să îl informăm pe cel vinovat de crima pe care a comis-o.

— Şi asta îl ucide pe criminal?

— Da, fără doar şi poate. Nu uita că sistemul nostru nervos este mai sensibil decât al vostru.

— Sigur că metoda în sine nu este folosită numai de sistemul penal. Un criminal o poate folosi la rându-i pentru a-şi elimina victima, a intervenit şi Ghel, zâmbind de sub abajurul a cărui lumină violetă i se răsfrângea pe faţă. Era să mi se-ntâmple şi mie, când un socialist m-a făcut „hoţ", de aproape am făcut infarct.

— Metoda e mai utilizată decât ai crede. Un avocat pe care îl ştiam chiar a murit din cauza asta.

Cel care intervenise acum era filosoful Mag. Ca de obicei, Mag vorbise fără să se uite la cineva anume, cu un zâmbet ironic atârnându-i pe faţă.

— Cineva l-a făcut pe avocat „broască" – după cum bine îţi dai seama, a face pe cineva „broască" e cam acelaşi lucru cu a face o fiinţă umană „neom". Cert este că avocatul a început să fie obsedat de insultă şi se întreba constant „Sunt o broască?" „Nu cumva sunt o broască?", până când, în cele din urmă, a murit.

— A, păi asta e, de fapt, sinucidere.

no

— Mda, dar acel kappa care i-a spus că e broască avusese intenţia de a-l ucide. Poţi tu să numeşti aşa ceva sinucidere?

Şi tocmai când Mag spunea aceste vorbe, dincolo de pereţii camerei – fără-ndoială dinspre casa vecină a poetului Tok – a răsunat un foc puternic de pistol, care a reverberat în toată încăperea.

Ne-am REPEZIT cu TOŢII către casa lui Tok. Cu farfuria de pe cap plină de sânge, Tok era căzut pe-o parte, între glastrele cu înaltele lui plante de munte, cu mâna

dreaptă încleştată pe un pistol. Femela kappa care trăia cu el îl jeluia în gura mare, cu capul pe pieptul lui. Am apucat-o de braţe, am ajutat-o să se ridice (adevărul e că pielea alunecoasă a kappa îmi displace profund şi prefer să evit să o ating) şi-am întrebat-o „Ce s-a-ntâmplat aici? e

— Nu ştiu prea bine. Cred că scria acolo ceva, când, deodată, era cu pistolul la tâmplă şi-a tras. Aoleu, eu ce mă fac acumaaa? Qur-r-r-r-i, qur-r-r-r-i! (aşa plâng kappa).

— Tok a fost întotdeauna un egoist cum nu s-a mai văzut, i-a spus preşedintele companiei de sticlă Ghel judecătorului Pep.

Pep însă trăgea din portţigaretul lui din aur, fără să scoată o vorbă. Îngenuncheat până atunci lângă Tok, Chak îi examinase rana pentru ca apoi să se ridice şi, cu o atitudine absolut doctorală, să ni se adreseze nouă, celor cinci din cameră (un om şi patru kappa).

— Nu mai am ce-i face. Cu boala lui de stomac, Tok era predispus în permanenţă la stări nervoase labile.

— Ce scria acolo? a întrebat Mag, fără a se adresa nimănui în special, pentru ca apoi să se îndrepte către birou şi să ia hârtia rămasă acolo. Ne-am lungit cu toţii gâturile (poate mai puţin eu) ca să vedem peste umărul lat al lui Mag.

Haide-n valea dintre lumi.

Unde zidurile-s mari şi apa de munte pură, Unde mireasma florilor te-mbată.

Mag s-a întors către noi cu un zâmbet amar:

— Ăsta-i plagiat după *Liedul lui Mignon* de Goethe. Aşadar, Tok s-a sinucis pentru că se simţea epuizat ca poet.

Atunci a apărut şi Craback, care venise până acolo din întâmplare. Când a văzut ce se petrecuse înăuntru, a rămas înţepenit în uşă. După ce s-a dezmeticit, s-a îndreptat către noi şi a urlat la Mag:

— Ala-i testamentul lui Tok?

— Nu, e ultimul lui poem.

— Poem?

Stăpân pe sine, Mag i-a înmânat manuscriptul lui Craback, căruia i se ridicase părul în cap. Indiferent la ce se petrecea în jurul lui, Craback a început să citească poemul cu încordare. Atât era de adâncit în lectură, încât nici măcar nu a răspuns la întrebarea lui Mag:

— Ce crezi despre moartea lui Tok?

— Haide să mergem… Nici eu nu ştiu când am să mor… valea dintre lumi…

— Tu erai însă unul dintre prietenii apropiaţi ai lui Tok.

— Prieten? Tok a fost întotdeauna un singuratic… valea dintre lumi… şi-apoi Tok, din nefericire… zidurile-s mari…

— Din nefericire…?

— Apa de munte pură… Toţi sunteţi nefericiţi. Zidurile-sreci…

Cum bocitul femelei nu încetase de când ajunseserăm la Tok, am ajutat-o să se retragă într-un colţ, pe-o canapea şi am îmbărbătat-o cu bătăi uşoare pe umăr. Acolo, un kappa de doi, trei ani, râdea cu gura până la urechi, absolut indiferent la ceea ce se petrecea în juru-i. Mai mult decât de ea, îmi era milă de copil. Şi brusc, au început să îmi curgă lacrimi din ochi. Pe toată durata şederii mele în ţara kappa, acela a fost singurul moment în care am plâns.

— Greu mai trebuie să fie pentru cel ce şi-a făcut o familie cu un asemenea kappa egoist.

— Da, nu şi-a făcut niciun fel de plan de viitor.

Judecătorul Pep, cu nelipsita-i ţigară între buze, schimba aceste replici cu capitalistul Ghel. Strigătul lui Craback ne-a luat pe toţi prin surprindere. Cu pumnul încleştat pe manuscript, Craback urla la noi toţi:

— Evrika! Am un cântec funerar impecabil! Cu ochii-nguşti strălucindu-i din orbite, Craback i-a strâns mâna lui Mag şi a zburat pe uşă afară.

În vremea asta, atraşi de agitaţie, vecinii lui Tok se adunaseră în număr mare afară şi se uitau în casă. Craback şi-a făcut loc cu coatele printre ei, împingându-i în stânga şi în dreapta şi s-a aruncat în maşină. Cu un zgomot asurzitor, maşina s-a pus în mişcare şi a dispărut.

— Alo, ce-i aici? Vă rog să nu vă mai holbaţi atât în casă!

Judecătorul Pep făcea pe poliţistul şi după ce i-a împins afară pe kappa cei curioşi a închis uşa. Camera s-a liniştit brusc. În acea linişte în care mirosul plantelor alpine din glastre se amesteca cu cel al sângelui din farfuria lui Tok, ne-am sfătuit cu toţii ce să facem de acum încolo. Numai

Mag, cu ochii lipiţi de cadavrul lui Tok, părea căzut pe gânduri. „La ce te gândeşti, amice?”, l-am întrebat, aşezându-mi palma pe umărul lui.

— La viaţa asta de kappa.

— Ce-i cu ea?

— Pentru a ne împlini viaţa, noi kappa… Şi a adăugat cu voce joasă, ruşinat: credem într-un fel sau altul în forţa unei puteri mai presus de noi.

Spusele lui Mag mi-au adus aminte de subiectul religiei Eu unul sunt materialist şi nu mi-am irosit niciun momen din viaţă gândindu-mă serios la religie. Dar cu moartea lui Tok şi cu toate emoţiile pe care un asemenea eveniment le implică, mi-a venit să mă interesez şi ce-o fi cu religia kappa. Aşa că l-am întrebat cu prima ocazie pe studentul Rapp.

— A, păi avem creştinism, budism, mahomedanism, zoroastrism şi multe altele. Însă cea mai mare influentă o are, oricum ai lua-o, modernismul său, cum i se mai spune, trăirismul.

(Trăirism nu e poate cea mai fericită traducere. Cuvântul original este *Quemoocha*. *Cha* are sensul pe care îl are în engleză – *ism*. *Quemoo* îşi are rădăcina *in quemal*,

care într-o traducere directă ar însemna „a trăi”, sau mai corect „mănâncă bine, bea bine, fă sex bine”.)

— Aşadar aveţi şi aici biserici, temple şi toate celelalte, nu?

— Asta nu-i lucru de glumă, să ştii! Marele Templu al Modernismului este cea mai impozantă clădire din ţară. Vrei să mergi să-l vezi?

Şi aşa, într-o după-amiază călduţă şi înnorată m-am pornit împreună cu Rapp către Marele Templu. Clădirea era într-adevăr de zece ori mai mare decât catedrala ortodoxă rusă Sf. Nicolae, din Tokio. În plus, se regăseau în această clădire toate stilurile arhitectonice existente. În faţa Marelui Templu, admirându-i turlele şi domul enorm, chiar şi eu am fost încercat de un sentiment ciudat. Ca să fiu sincer, clădirea mi se părea că îşi întinde tentaculele peste tot pe cer. În faţa antreului (şi oare cât de mici eram noi în comparaţie cu acel antreu?), nu am reuşit să scap de sentimentul că, mai degrabă decât o clădire, acesta era un templu construit fără vreo logică anume.

Interiorul era la fel de enorm. Nenumăraţi credincioşi se plimbau printre coloanele în stil corintic. Şi ei, la fel ca noi, păreau minusculi în pântecul acestei clădiri. La un moment dat am întâlnit un domn îndoit de spate. Rapp s-a înclinat imediat respectuos în faţa lui şi i s-a adresat cu vădită stimă:

— Cu respect, venerabile domn, vă păstraţi aceeaşi sănătate de fier binecunoscută!

Kappa a făcut la rându-i o plecăciune adâncă şi ni s-a adresat abia după aceea:

— Tu eşti, domnule Rapp? Şi dumneata, eşti neschim… (dar pe când rostea aceste vorbe, a observat brusc ciocul în putrefacţie al lui Rapp şi…) ăăă, în fine, pari în bună stare. Ce te-aduce la templu astăzi?

— Am venit cu acest domn. După cum probabil ştiţi…

Şi Rapp i-a depănat întreaga mea poveste. În acelaşi

timp, s-a folosit de ea şi pentru a justifica de ce nu prea frecventează templul.

— Ar fi o onoare imensă dacă ne-aţi fi ghid prin templu astăzi.

Bătrânul a zâmbit mărinimos, mi-a făcut o plecăciune şi mie, iar apoi mi-a îndreptat atenţia către altarul din pare că din faţă a templului.

— Mi-e teamă că nu am să vă fiu de cine ştie ce ajutor ca

ghid. Noi ne închinăm „Arborelui vieţii*, pe care îl vedetii aşezat acolo pe altar. După cum observaţi, „Arborele vieţii*/ are fructe aurii şi fructe verzi. Cele aurii sunt „fructele binelui*, iar cele verzi sunt „fructele răului.

Ascultând şi numai atât din explicaţia lui, începusem deja să mă plictisesc. Unul dintre motive era şi că bătrânul domn avea tendinţa de a folosi parabole vechi. Desigur că mă străduiam din răsputeri să păstrez o aparenţă de atenţie încordată. Cu toate acestea, tot mai furam câte-o privire de jur-împrejur, prin templu.

Coloane în stil corintic, boite gotice, pardoseală cu puternice accente arăbeşti, strane pseudo-secesioniste – armonia creată de acest melanj avea o oarecare frumuseţe sălbatică. Ceea ce mi-a atras însă imediat atenţia au fost busturile din marmură aliniate în firide de o parte şi de alta a templului. Aveam impresia că recunoşteam unele dintre personaje. Dar asta nu era de mirare. Odată terminată explicaţia despre „Arborele vieţii*, kappa cel îndoit de spate ne-a condus pe amândoi la firidele din partea dreaptă şi ne-a dat următoarea explicaţie:

— Acesta este unul dintre sfinţii noştri – Sf. Strindberg, cel care s-a răzvrătit împotriva a tot. Se spune că după ce a îndurat nenumărate suferinţe, Sf. Strindberg a fost salvat de filosofia lui Swedenborg. Adevărul e însă că nu a fost salvat. Acest sfânt credea ca şi noi în trăirism. Sau mai bine zis nu a avut încotro şi a trebuit să creadă.

Citiţi, vă rog, cartea pe care ne-a lăsat-o acest sfânt, *Legende*. După propria-i confesiune, şi acest sfânt a încercat, fără succes, să se sinucidă.

Cuprins oarecum de tristeţe, mi-am îndreptat privirea spre următoarea firidă. Bustul de acolo era al unui neamţ cu o mustaţă impresionantă.

— Acesta este poetul lui Zarathustra, Nietzsche. Acest sfânt şi-a căutat salvarea în supraomul pe care el însuşi l-a creat. Fără putinţă de salvare, a sfârşit cu minţile pierdute. Pe de altă parte, dacă nu o lua razna, nu ar fi intrat niciodată în rândurile sfinţilor…

După un scurt moment de tăcere, bătrânul ne-a îndrumat către cea de-a treia firidă:

— Al treilea de-aici este Tolstoi. Acest sfânt a suferit cel mai mult dintre toţi. Fiind de viţă nobilă, detesta din tot sufletul să îşi facă suferinţele publice mulţimii curioase. Acest sfânt s-a străduit din tot sufletul să creadă în Cristos, în care nu e cu putinţă să crezi. Ba încă şi-a făcut credinţa publică printr-o declaraţie. În cele din urmă însă, către apusul vieţii, nu a mai putut să creadă în acele minciuni patetice. Tot despre el mai ştim că uneori era cuprins de frică la vederea bârnelor din camera lui de lucru. Şi cum s-a găsit de cuviinţă să fie introdus în rândurile sfinţilor, e de la sine înţeles că nu s-a sinucis.

În cea de-a patra firidă era un japonez. De cum i-am văzut faţa, m-a cuprins o nostalgie de necuprins.

— Acesta este Kunikida Doppo. Un poet care a înţeles pe deplin ce simte proletarul care se aruncă în faţa trenului. Dar sunt convins că dumneavoastră, domnule, nu vă mai trebuie alte explicaţii aici. Haideţi mai bine să ne îndreptăm către cea de-a cincea firidă…

— Nu e Wagner?

— Ba da. Revoluţionarul prieten cu regii. Şi Sf. Wagner obişnuia să se roage înainte de masă, mai ales în ultimii lui ani de viaţă. Cu toate astea, mai degrabă decât

în creştinism, şi el credea tot în trăirism. Din ultimele lui scrisori reiese clar că suferinţa în faţa lumii corupte în care trăia l-a împins de mai multe ori în pragul morţii.

Eram de-acum în faţa celei de-a şasea firide.

— Acest sfânt era unul dintre prietenii lui Strindberg. Un comerciant francez care s-a făcut pictor, şi-a lăsat nevasta şi copiii şi s-a luat c-o fată de 13 – 14 ani din Tahiti. Prin vinele groase ale acestui sfânt curgea sânge de marinar. Şi-acum uitaţi-vă, vă rog, la buzele lui. Ce sunt acelea, urme de arsenic? în cea de-a şaptea firidă... Dar trebuie să fi obosit deja, domnule. Haideţi mai bine cu mine.

De obosit, chiar obosisem. L-am urmat pe bătrân printr-un culoar plin de miros de tămâie, pentru a ajunge în cele din urmă într-o cameră strâmtă, având într-un colţ o statuetă reprezentând-o pe Venus neagră în faţă cu o ofrandă de struguri de munte. Cum eu îmi imaginasem o cameră lipsită de decoraţii şi monahicească, am fost luat oarecum prin surprindere. Văzându-mi reacţia, bătrânul ne-a invitat să luăm loc şi ne-a explicat ruşinat:

— Să nu uitaţi, vă rog, că religia noastră este, în fond şi la urma urmei, trăirismul. Învăţătura pe care o primim de la zeul nostru, „Arborele vieţii" este: „Trăiţi cu intensitate!" Domnule Rapp, i-ai arătat acestui distins domn cartea noastră sfântă?

— Nu... şi ca să fiu sincer, nici eu n-am citit-o pe toată.

Rapp s-a scărpinat ruşinat pe farfuria din vârful capului în timp ce a făcut această mărturisire. Bătrânul însă a continuat să zâmbească cu bunătate şi şi-a urmat ideea de mai înainte:

— Atunci, nici tu nu ai cum să înţelegi. Zeul nostru a creat lumea într-o zi. (Deşi îl numim copac în sintagma „Arborele vieţii", nimic nu este imposibil pentru El.) Tot El a creat-o şi pe femela kappa. Cum se plictisea îngrozitor,

femela a început să ceară masculul kappa. Făcându-i-se milă de femelă, zeul nostru i-a luat creierul şi l-a creat pe mascul. Apoi, zeul i-a binecuvântat pe cei doi: „Mâncaţi, faceţi sex şi trăiţi intens!”

Ascultându-l pe bătrân mi-am amintit de Tok. Poetul Tok, în nefericirea lui, era ateu, la fel ca mine. Cum nu sunt kappa, e de înţeles că nu am ştiut nimic despre trăirism. Născut şi crescut aici, Tok trebuie să fi ştiut de „Arborele vieţii”. Întristat de soarta poetului care nu urmaşe această religie, am deschis vorba despre Tok.

— Ah, acel poet nefericit!

Bătrânul m-a ascultat cu atenţie şi apoi a oftat din rărunchi.

— Soarta ne e hotărâtă de trei factori: credinţă, mediu şi şansă. (Oamenii mai vorbesc aici şi de ereditate.) Sărmanul Tok nu avea credinţă. Probabil că te invidia teribil. Ba chiar şi pe mine sau pe Rapp, care e atât de tânăr…

— Numai de mi s-ar vindeca ciocul şi atunci totul ar fi mai plăcut şi pentru mine.

Auzindu-ne pe noi vorbind aşa, bătrânul a mai lăsat să-i scape un oftat adânc. Cu lacrimi sclipindu-i în ochi, se uita fix la Venus cea neagră.

— Adevărul este că – şi ăsta e secretul meu, vă rog să nu îl spuneţi nimănui – nici eu nu cred în zeul nostru. Şi totuşi, câteodată când mă rog…

S-a întâmplat exact atunci. Uşa odăii s-a dat de perete şi o femelă masivă a sărit brusc pe bătrân. Sigur că noi am sărit la rându-ne s-o oprim. Dar într-o clipă îl şi trântise pe bătrân la podea.

— Moş prost! Iar mi-ai furat bani de-o cinzeacă din poşetă!

Ca să nu dăm senzaţia că vrem să fugim, am mai stat vreo zece minute şi abia apoi am plecat, lăsându-i pe cei doi soţi să-şi rezolve problemele. Am ieşit din Marele

Templu prin acelaşi antreu pe unde intraserăm.

— Tot ea o fi şi cauza pentru care bătrânul nu mai crede în „Arborele vieţii*... a spus Rapp la puţin timp după ce ieşiserăm.

y în loc să-i răspund, m-am trezit că m-am întors involuntar să mă mai uit încă o dată la Marele Templu. Pe cerul înnorat, turlele şi domul Marelui Templu arătau tot ca nişte tentacule. Monstruoase fata morgana peste cerul unui deşert.

Cam LA vreo săptămână după vizita mea la templu, am auzit o poveste uluitoare de la Dr. Chak. Se pare că în casa lui Tok apăruse o stafie. Femela lui se mutase într-altă parte, iar casa prietenului nostru devenise studioul unui fotograf. Din spusele lui Chak reieşea că în portretele făcute în acel studio apărea o vagă siluetă care aducea cu Tok. Iar Chak, materialist fiind şi el, nu crede în chestii de genul viaţă după moarte. Chiar atunci când îmi povestea toate acestea, un zâmbet răutăcios îi flutura pe faţă şi mai adăuga înţepături: „De-aici se vede că sufletul are într-adevăr o existenţă materială" şi altele. Cum nici eu nu cred în stafii, nu puteam decât să fiu de acord cu Chak. Totuşi, în virtutea prieteniei mele cu Tok, am fugit la o librărie şi am cumpărat toate ziarele în care se vorbea despre fantoma poetului şi toate revistele în care apăreau fotografiile făcute la acel studio. Ceva, ceva adevăr era acolo, pentru că dacă te uitai cu atenţie la fotografii, fie ele ale unor tineri sau bătrâni, femele sau masculi, în spatele lor se zărea o siluetă care aducea vag cu Tok. Ceea ce m-a uimit mai abitir pe mine au fost nu fotografiile, cât articolele care le însoţeau, în special unul conţinând

Raportul Societăţii de Studii de Parapsihologic cu privire la fantoma lui Tok. Am petrecut ceva vreme la o traducere cât mai literală a acelui raport şi vi-l redau aici în linii mari. Textele în paranteze reprezintă comentarii adăugate de mine.

„Raport cu privire la spiritul poetului Tok” (publicat în *Jurnalul Societăţii de Studii de Parapsihologic*, nr. 8274)

Societatea de Studii de Parapsihologie s-a întrunit în şedinţă extraordinară de cercetare, la Studioul Foto X, din strada Y, nr. 251, fosta reşedinţă a poetului Tok, care s-a sinucis acum ceva vreme. La şedinţă au participat membrii: (am omis numele).

Noi, cei şaptesprezece membri ai Societăţii de Studii de Parapsihologie enumeraţi mai sus, sub conducerea preşedintelui Peck şi însoţiţi de mediul nostru cel mai de încredere, Dna Hopp, ne-am adunat la sediul studioului fotografic mai sus menţionat, în data de 17 septembrie, la orele 10: 30 dimineaţa. De cum a intrat în studioul menţionat, Dna Hopp a şi simţit o atmosferă încărcată spiritual, a intrat în convulsii şi a vomitat în repetate rânduri. Explicaţia D-nei Hopp cu privire la această reacţie a fost că poetului Tok îi plăcea să fumeze tutun foarte puternic, ceea ce a provocat un nivel ridicat de nicotină în atmosfera lui spirituală.

Membrii Societăţii s-au aşezat la masă cu Dna Hopp şi au stat în tăcere. După 3 minute şi 25 de secunde, Dna Hopp a intrat brusc în transă şi spiritul poetului Tok s-a instalat într-însa. Membrii Societăţii au adresat întrebări poetului Tok, în ordinea vârstei.

Întrebare: De ce te manifeşti ca fantomă?

Răspuns: Pentru că vreau să aflu cât de faimos sunt după moarte.

Î: Doar tu sau toate spiritele îşi doresc să fie faimoase după moarte?

R: În ceea ce mă priveşte, nu îmi pot stăpâni această dorinţă. Cu toate acestea, în absolută opoziţie cu mine, e un poet din Japonia care dispreţuieşte faima de după moarte, îi îi ştii numele acelui poet?

R: Din păcate, l-am uitat. Îmi amintesc însă un poem al său în şaptesprezece silabe, î: Spune-ni-l, te rugăm.

R: „Bătrânul iaz / O broască sare / Zgomotul apei”. î: Consideri că acesta este un poem bun?

R: Eu îl găsesc cât se poate de nereuşit. Dacă însă în loc de „broască” ar fi zis „kappa atunci ar fi fost o lucrare extraordinară.

Î: De ce spui aşa ceva?

R: Păi, pentru că noi kappa ne dorim să ne vedem pe noi înşine în orice fel de artă.

Preşedintele Peck a intervenit în acest moment pentru a îi ruga pe toţi membrii prezenţi să nu uite că aceasta este o şedinţă extraordinară a Societăţii de Studii de Parapsihologic şi nu a Societăţii de Critică Literară, î: Ce poţi să ne spui despre viaţa de spirit?

R: E identică cu a voastră.

Î: în cazul acesta, te încearcă vreun regret pentru că te-ai sinucis?

R: Niciunul. Iar dacă mă voi plictisi de viaţa spirituală, voi lua pistolul şi mă voi reînvia.

f Faimosul *haiku* îi aparţine părintelui haikuului, Matsuo Basho (1644 – 1694).

Î: Şi e uşor sau greu să te yyreânvii”?

(în loc să răspundă la întrebare, spiritul lui Tok a pus la rândul lui una. Aceasta era o binecunoscută manieră de a purta o conversaţie pentru Tok.)

R: Este sinuciderea ceva uşor sau greu? î: Viaţa ta e eternă acum?

R: Teoriile despre viaţa spiritelor sunt atât de variate şi împărţitey încât nu li se poate da crezare. Nu trebuie să uitaţi că se află printre noi creştini, budiştiy musulmani, zoroastrieni şi mulţi alţii, î: Dar tu în ce crezi?

R: Eu am fost şi rămân un sceptic.

Î: Cu toate acestea y acum nu mai ai niciun fel de scepticism în ceea ce priveşte existenţa spiritelory nu?

R: Mi-e greu să cred cu la fel de multă tărie ca voi.

I: Ai mulţi prieteni acolo?

R: Trebuie că sunt vreo trei sutey vechi şi moderni, de la est şi de la vest. Între ei y cei mai renumiţi sunt Kleist, Mainländer, Weininger…

I: Toţi prietenii tăi sunt sinucigaşi?

R: Ba deloc. Montaigney care a fost un susţinător înfocat al sinuciderii, este unul dintre prietenii mei apropiaţi. Pe de altă partey nu mă pot deloc asocia cu pesimişti de teapa lui Schopenhauery care nu s-au sinucis, î: Cum se mai simte Schopenhauer?

R: Acum e preocupat de ceva pe care el l-a numit pesimism spiritual şi teoretizează părţile pozitive şi cele negative ale revenirii la viaţă. De când a aflat că holera este o boală bacteriană pare cu mult mai liniştit.

Noiy membrii Societăţii, am purces apoi la a-l întreba pe spirit despre spiritele lui Napoleon, Confuciusy Dostoievskiy Darwiny Cleopatray Shakyamuni, Demosteney Dantey Sen no Rikyu şi alţii. Din păcatey DI Tok nu s-a străduit să ne dea prea multe detalii, şi ne-a întrebat el pe noi despre alte bârfe despre el î: Care mi-e renumele după moarte?

R: Un critic te numeşte „unul dintre mulţi”, î: O fi vreunul căruia nu i-a picat bine că nu i-am trimis şi lui un exemplar din antologia mea de poezii. A început publicarea operelor mele complete?

R: Da, operele tale complete au apărut, dar vânzările nu sunt cine ştie ce.

Î: în trei sute de ani, când îmi vor fi expirat drepturile de autor, toţi îşi vor cumpăra un exemplar. Dar cu femela kappa care trăia cu mine ce s-a întâmplat?

R: S-a căsătorit cu DI Rack, librarul, î: Din păcate pentru ea, probabil că nu şi-a dat încă seama că Rack are un ochi de sticlă. Copilul meu?

R: Se-aude că e în grija Casei Naţionale de Orfani.

Tok a tăcut pentru o vreme, şi apoi a întrebat din nou: î: Casa mea?

R: A devenit studio fotografic, î: Iar biroul meu?

R: Greu de ştiut.

Î: Ţineam nişte scrisori de preţ pentru mine într-un sertar al acelui birou, dar, din fericire, voi sunteţi prea ocupaţi ca să vă pese. Însă se lasă amurgul în lumea spiritelor. Trebuie să îmi iau rămas-bun. La bună vedere, domnilor, la bună vedere, bunii mei domni.

Cu aceste vorbe, Dna Hopp şi-a revenit la fel de brusc. Noi, toţi cei şaptesprezece membri ai Societăţii jurăm în faţa zeilor din ceruri că cele înregistrate aici sunt reale. (De asemenea, mai adăugăm că am remunerat-o pe Dna Hopp la acelaşi nivel tarifar de care beneficia pe vremea când era actriţă.)

După ce-am tot citit articole de felul ăsta, am început să fiu din ce în ce mai dezamăgit de viaţa din Kappania şi mi-am pus în gând să găsesc o modalitate de a mă întoarce în lumea oamenilor. Dar oricât am căutat, nu am reuşit să găsesc gaura prin care căzusem. Cam în aceeaşi perioadă, într-o conversaţie cu pescarul Bag, am aflat că undeva în afara oraşului locuia un kappa foarte în vârstă, care îşi trăia liniştit zilele citind, cântând la fluier. Cu gândul că poate acest kappa va şti să mă înveţe cum să fug din Kappania, am pornit la drum într-o bună zi în afara oraşului. Când am ajuns însă, am dat peste o căscioară ca de jucărie, în care nu era niciun kappa în vârstă, ci doar un băieţandru la vreo 12 – 13 ani, a cărui farfurie nici măcar nu se întărise, care stătea acolo şi cânta la fluier. M-am gândit că trebuie să fi greşit casa. Dar, doar aşa ca să mă conving, l-am întrebat pe tânăr cum îl cheamă şi nu mică mi-a fost mirarea când am aflat că acesta era chiar numele pe care mi-l spusese Bag.

— Dar arăţi ca un copil…

— A, deci tu nu ştii? Nu ştiu cum de-a vrut soarta ca eu să ies din pântecul maică-mii bătrân, cu părul alb. Iar de atunci am întinerit treptat, până când am ajuns un

băieţandru cum mă vezi. Când m-am născut aveam vreo şaizeci de ani, dar dacă îi numeri pe toţi pe care i-am trăit, se adună la vreo sută cinci, şase.

M-am uitat de jur-împrejur în camera lui. Poate că era doar impresia mea, dar un aer de deplină fericire părea să se degaje din masa şi scaunele simple.

— Pari să trăieşti o viaţă mult mai fericită decât ceilalţi kappa.

— Poate că ai dreptate. În tinereţe eram bătrân, iar la bătrâneţe întineresc. Aşa că nu mă usuc precum ceilalţi bătrâni şi nu mă dedau păcatelor tinereţii precum alţi tineri, în orice caz, dacă viaţa nu mi-a fost fericită, cel puţin pot să spun că mi-a fost liniştită.

— Din cele ce spui, chiar pare să fi fost liniştită.

— Dar nu, liniştea nu vine numai din ce-ţi spuneam mai devreme. Eu am avut întotdeauna un trup sănătos, cum am avut şi bani în portofel de-o masă bună. Însă ceea ce m-a făcut cel mai fericit a fost fără îndoială faptul că m-am născut bătrân.

Am conversat o bucată de vreme despre poetul sinucigaş Tok, despre industriaşul Ghel care are un consult medical în fiecare zi… Dar din cine ştie ce pricină, bătrânul kappa nu părea a fi interesat de ce îi spuneam eu.

— Nu pari să ai aceeaşi dorinţă fierbinte de-a trăi cu orice preţ, precum ceilalţi kappa.

Bătrânul kappa s-a uitat în ochii mei şi mi-a răspuns cu calm:

— La fel ca şi ceilalţi kappa, eu am ales să ies din pântecul mamei şi să mă nasc pe tărâmul ăsta.

— Eu însă m-am rostogolit din greşeală pe acest tărâm, învaţă-mă cum să plec de aici.

— Nu există decât o singură cale de ieşire.

— Care?

— Cea pe care ai venit.

Nu ştiu de ce, dar la auzul acestei replici, mi s-a

ridicat părul pe mine.

— Din păcate însă, nu mai pot găsi acea cale.

Bătrânul kappa m-a privit din nou cu ochi puri şi limpezi ca apa. Apoi s-a ridicat, s-a dus până într-un colţ al camerei şi a tras de-o frânghie care cobora din pod. O trapă pe care nu o zărisem până atunci s-a deschis. Dincolo de fereastra rotundă a trapei, se zăreau ramuri de pini şi chiparoşi care se întindeau către cerul albastru şi senin. Înălţându-se semeţ, ca un vârf de săgeată, vârful Muntelui Yarigatake mi-a apărut şi el în faţa ochilor. Am început să ţopăi de bucurie ca un copil care-a văzut un avion.

— Păi, poţi să pleci pe-aici, mi s-a adresat bătrânul şi mi-a arătat frânghia. Ceea ce crezusem însă a fi o simplă frânghie s-a dovedit a fi o scară de frânghie.

— Atunci, am să plec.

— Un singur lucru să ţii minte: asigură-te că nu vei regreta mai târziu.

— Nicio grijă. Eu nu regret niciodată.

Şi cu aceste vorbe, am început să urc repede scara. Farfuria de pe capul bătrânului kappa mi s-a pierdut încet-încet sub picioare.

Pentru o bună bucată de vreme, după ce-am revenit din Kappania, mi-a fost foarte greu să mă obişnuiesc cu mirosul pielii umane. În comparaţie cu noi, kappa sunt foarte curaţi. Pe de altă parte, capul omenesc mi se părea cât se poate de ciudat, după ce atâta vreme văzusem numai kappa. Poate că asta ţi se pare greu de înţeles. Dar, ascultă-mă pe mine, lăsând ochii şi gura deoparte, nasul uman poate să dea naştere unor sentimente teribile. În limita posibilului, am încercat să mă întâlnesc cu cât mai puţină lume. Treptat însă, m-am reobişnuit cu oamenii şi cam în jumătate de an am fost în stare să merg oriunde. Mai supărător era că mă trezeam spunând cuvinte kappaneze în cursul unei conversaţii:

— Aşadar, o să fii acasă mâine, nu?

— Qua.

— Ce-ai spus?

— A, nimic. O să fiu, da.

La un an după ce revenisem din Kappania, din cauză că o afacere a mea a sfârşit în eşec…

(Dar când a început să îmi spună despre afacerea cu pricina, Dr. S. l-a atenţionat: „Nu intra în acest subiect!” Din spusele doctorului am înţeles că ori de câte ori vorbeşte despre acea afacere, pacientul devine atât de violent, încât nici infirmierii nu sunt în stare să îl controleze.)

Dar să nu vorbim despre asta. Cert este că din cauză că acea afacere a eşuat, am realizat că vreau să mă întorc înapoi acasă în Kappania. Da. Nu să mă „duc”, ci să mă „întorc acasă”. Ajunsesem să ţin la Kappania de parcă era ţinutul meu natal.

Am fugit din casă şi eram pe punctul de a mă urca într-un tren al liniei ferate Chuo. Acolo am fost arestat de un poliţist şi apoi am fost internat în acest spital. După internare am continuat să mă gândesc la tărâmul kappa. Ce-o fi făcând Dr. Chak? Filosoful Mag trebuie că e tot sub lampa lui cu abajur în şapte culori şi se gândeşte la ceva. Şi bunul meu prieten, Rapp, cu ciocul lui putrezit… Era o după-amiază înnorată cum e şi azi. Eram pierdut în aceste amintiri, când m-am trezit că sunt pe punctul de-a scoate un ţipăt. Cine ştie de câtă vreme tot stătea în faţa mea nimeni altul decât Bag, pescarul, care mă saluta cu respect până la pământ. După ce mi-am revenit puţin, nici nu mai ştiu dacă plângeam sau râdeam. Cert este că a vorbi în kappaneză după atâta amar de vreme m-a emoţionat profund.

— Bag, ce-i cu tine aici?

— Am venit în vizită la tine. Am auzit c-ai fi bolnav sau ceva…

— Dar cum de-ai aflat tu aşa ceva?

— S-a dat la ştiri la radio, a râs Bag cu vădită mândrie.

— Şi n-ai avut probleme ca să vii tocmai pân-aici?

— Nicidecum. Râurile şi canalele Tokioului sunt ca drumurile pentru kappa.

Şi pentru prima dată am realizat că, la fel ca broasca, kappa este amfibian.

— Dar nu-s râuri pe-aici prin preajmă.

— Da, dar am urcat pe ţevile de apă. Apoi am deschis un hidrant…

— Ai deschis un hidrant?

— Ai şi uitat? Nu suntem noi cei mai buni maşinişti?

Şi de-atunci, la fiecare două, trei zile mă vizitează diverşi kappa. Iar Dr. Chak mi-a spus (şi ăsta nu este deloc un compliment la adresa doctorului de aici) că nu sufăr de niciun fel de demenţă, dar că Dr. S. şi voi toţi suferiţi de ea. Aşa că până şi Dr. Chak vine să mă vadă, cât despre Rapp şi Mag, ei vin mai tot timpul. Bag pescarul este însă singurul care a venit în plină zi. Câteodată vin şi în grupuri de doi, trei, dar asta se întâmplă numai când luna e sus pe cer. Chiar şi-aseară, am stat la o parolă la lumina lunii cu preşedintele companiei de sticlă Ghel, cu filosoful Mag şi cu alţii. Iar când vine Craback, muzicianul, îmi mai şi cântă câte-o piesă la vioară. Uite, vezi acolo pe masă un buchet de crini negri? Mi i-a adus aseară Craback în dar.

(M-am întors şi m-am uitat în spate. Pe masă nu era niciun buchet de flori.)

Iar cartea asta… Mag mi-a adus-o aseară. Uite, citeşte primul poem de-aici. A, pardon, am uitat că tu nu ştii kappaneză. Hai că ţi-l citesc eu. Asta e unul dintre volumele operelor complete ale lui Tok, de-abia ieşit de la tipar.

(A deschis o carte veche de telefon, şi ne-a citit următorul poem.)

Printre flori de palmier şi bambuşi
Buddha a căzut în somn adânc.
Dimpreună cu smochinul uscat la margine de drum
Şi Iisus pare să fi murit.

Dar noi toţi trebuie să ne-odihnim în faţa decorurilor de pe scenă.

(În spatele decorurilor, doar canava cârpită,)

Eu însă nu sunt nici pe departe atât de pesimist precum acest poet. Cel puţin atâta vreme cât mă vizitează prietenii mei kappa – a, am uitat să vă mai spun una. Vi-l amintiţi pe amicul meu, judecătorul Pep, nu? Ei bine, acel kappa şi-a pierdut slujba şi el chiar a luat-o razna. Acum e internat la spitalul de boli nervoase din Kappania. De mi-ar da Dr. S. aprobare, tare m-aş duce să-i fac o vizită…

(1927)

Poarta Rasho

Într-o SEARĂ, un servitor se adăpostise sub Poarta Rasho şi aştepta să stea ploaia.

În afară de el nu mai era nimeni sub poarta impozantă. Doar un greier se oprise pe coloana uriaşă de pe care vopseaua roşie era sărită ici şi colo. Poarta era chiar pe bulevardul Suzaku[4] şi ar fi fost de aşteptat ca măcar două-trei pălării din paie de orez ori pălării funcţionăreşti să îşi fi găsit adăpost de ploaie sub ea. Acum însă nu mai era nimeni.

În ultimii doi-trei ani necaz după necaz se abătuse asupra oraşului: cutremure, vârtejuri, incendii, foamete şi altele asemenea. Aşa că starea oamenilor din capitală era de nedescris. În cronicile din vechime stă scris că se ajunsese ca icoanele şi obiectele de cult din temple să fie

4 Suzaku Oji, importantă arteră a capitalei imperiale Heian (Kyoto), care lega Poarta Suzaku din vestul oraşului de Poarta Rajomon din nord. (Akutagawa a schimbat deliberat semnele cu care numele real al Porţii era scris: în loc de jo — „castel" a folosit sho — „viaţă"). Calea Suzaku împărţea astfel Kyoto în Capitala de Stânga, la est şi în Capitala de Dreapta, la vest.

smulse şi, cu vopseaua roşie şi încrustaţiile din aur şi argint încă pe ele, târâte la marginea drumului şi vândute ca lemn de foc. Astfel stând lucrurile în Kyōto, nimeni nu mai stătea să se îngrijească de reparaţiile Porţii Rasho. Profitând de ruina Porţii, vulpi şi bursuci îşi făcuseră culcuşul acolo. Hoţi îşi făcuseră culcuşul acolo. În fine, oamenii îşi făcuseră năravdin a aduce şi a abandona acolo cadavre cu identitatea necunoscută. Prin urmare, după ce asfinţitul lipea pleoapele oraşului, picior de om nu mai călca în apropierea Porţii, atât de urât le devenise tuturor locul acela.

Numai corbi veniţi de-aiurea se mai adunau în stoluri acolo. Ziua zburau în cercuri cu sutele şi miile croncănind pe lângă acoperişul porţii, dar mai ales când cerul de deasupra porţii se înroşea la amurg puteai să-i vezi bine de tot, împrăştiaţi precum seminţele de susan. Veneau, cum altfel?, să ciugulească din carnea leşurilor lăsate la Poartă. Dar în ziua aceea, poate că şi din cauza orei târzii, nu se vedea urmă de corb în zonă. Numai găinaţurile lor albe străluceau pestriţ pe treptele dărăpănate, din ale căror crăpături se iţeau fire lungi de iarbă. Înfăşurat într-o haină albastră ponosită, servitorul şedea ciucit pe treapta cea mai de sus a scării cu şapte trepte şi se uita în gol la ploaia care curgea-n puhoaie, în timp ce îşi storcea absent un coş care-i ieşise pe obrazul drept.

Mai devreme am scris „Servitorul aştepta să stea ploaia. Dar chiar de s-ar fi oprit ploaia, el tot nu ar fi avut nimic special de făcut. Sigur că, în mod normal, ar fi trebuit să se întoarcă la casa stăpânului. Acum patru ori cinci zile, însă, fusese dat afară. Cum am scris şi mai sus, Kyōto era la vremea aceea într-o nemaiîntâlnită perioadă de declin. Şi ca să fim drepţi, concedierea acestui servitor de către stăpânul pe care îl slujise atâta amar de ani nu era decât o picătură neînsemnată într-un ocean de disperare. Aşa că, în loc de „Servitorul aştepta să stea

ploaia* era mai potrivit să fi scris „Plouat şi fără să aibă unde se duce, servitorul nu ştia ce să facă mai departe. În plus, cerul mohorât din ziua acea avea şi el un nu tocmai neînsemnat efect asupra sentimentalismului* acestui bărbat din Epoca Heian. Ploaia, care căzuse neîncetat încă de la ora maimuţei, nu arăta semne de oprire. Servitorul nostru se adâncise în gânduri negre despre cum avea să supravieţuiască zilei de mâine – cu alte cuvinte, cum să facă imposibilul şi asculta fără să audă ploaia care se revărsa în torente peste bulevardul Suzaku.

Ploaia care învelea Poarta Rasho purta cu ea din depărtări un vuiet teribil. Întunericul se lăsa treptat, iar un nor negru se proptise oblic în streaşină Porţii.

Timp nu avea să-şi facă un plan ca să încerce să facă imposibilul. Iar dacă îşi făcea, oricum nu ar fi avut de ales decât între a muri de foame la umbra vreunui zid sau a muri de foame la marginea drumului. Pe urmă ar fi fost pur şi simplu adus sub Poartă şi azvârlit ca un câine. Dacă nu îşi făcea un plan… gândurile servitorului o apucară din nou pe aceeaşi cale ca mai înainte numai ca să sfârşească, din nou, în acelaşi loc: sub Poartă. Ori de câte ori „dacă* îşi făcea loc în gândurile sale sfârşea prin a se învârti în jurul lui. Deşi recunoştea că nu avea un plan, servitorul nu avea îndrăzneala să recunoască o dată pentru totdeauna că, dacă voia să-l elimine pe „dacă* nu îi rămânea altă soluţie decât să se apuce de hoţie.

Servitorul a strănutat din rărunchi şi a purces să se ridice cu grijă din locul în care şezuse până atunci. Noaptea în Kyōto era îndeajuns de răcoroasă încât să te facă să îţi doreşti o vatră de foc. Vântul mătura fără oprelişti întunericul dintre stâlpii Porţii. Până şi greierul care se oprise pe lacul roşu al unui stâlp dispăruse cine ştie pe unde.

„Sentimentalisme”, în franceză în original.

Servitorul şi-a înfundat capul între umerii hainei

bleumarin pe care o purta peste o cămaşă galbenă şi s-a uitat de jur-împrejur. O, ce bine ar mai dormi până în zori de-ar găsi un loc ferit de ploaie şi de vânt, departe de ochii oamenilor şi în care să se odihnească în linişte, se gândi. Deodată, ochii i se opriră pe o scară lată şi roşie precum stâlpii, care urca în turnul Porţii. De-or fi oameni acolo sus, nu au cum să fie decât morţi. Şi, cu pumnul încleştat pe mânerul sabiei de la cingătoare de parcă s-ar fi temut să nu îi fugă, servitorul îşi înfipse piciorul încălţat într-o sanda de paie pe prima treaptă a scării.

Trecură apoi mai multe minute. Din interiorul scării spaţioase, ghemuit ca o pisică şi ţinându-şi respiraţia, un bărbat trăgea cu ochiul la cele ce se petreceau deasupra lui, în interiorul turnului. O sămânţă de lumină venită dinăuntru îi scălda obrazul drept. Chiar acolo unde, dintre ţepii bărbii nerase, i se iţea coşul roşietic. Fusese superficial când socotise de la bun început că sus vor fi fiind numai cadavre. Numai ce urcase două-trei trepte, şi îi fusese deja clar că sus nu numai că cineva aprinsese o flacără, dar o mai şi mişca dintr-un loc într-altul. Numai ce se uitase o dată la pânzele de păianjen care atârnau în colţurile tavanului şi a şi zărit dâra galben-cenuşie de lumină reflectată în ele. Acela ce făcuse foc în turnul Porţii Rasho pe o aşa noapte ploioasă nu avea cum să fie un om pur şi simplu.

Cu paşi înfundaţi ca de şopârlă, servitorul se târî în fine către treapta cea mai de sus a scării abrupte. Apoi, întins cât mai plat cu putinţă şi cu capul împins cât mai în faţă cu putinţă, a aruncat din nou o privire înfricoşată înăuntrul cămăruţei din turn.

După cum umbla vorba, interiorul turnului era plin de leşuri azvârlite de-a valma, dar cercul de lumină făcut de flacără era mai mic decât i se păruse la început şi nu putu să îşi facă o idee clară asupra numărului lor. Însă şi-a putut da seama, deşi cu greu, că erau acolo şi cadavre fără

haine şi altele îmbrăcate. Şi erau toate aruncate pe podea, ba cu gura deschisă, ba cu o mână întinsă, ca nişte păpuşi de lut, de te făceau să te îndoieşti că fuseseră vreodată în viaţă. Lumina cea palidă le cădea peste umeri, peste piept ori peste părţile mai ridicate, făcând ca părţile mai joase să pară mai adânc scufundate în întuneric, iar ei zăceau tăcuţi, muţi pe vecie.

Involuntar, servitorul şi-a acoperit nasul cu mâna, ca să se protejeze de miasma pătrunzătoare a leşurilor intrate în descompunere. Dar în momentul imediat următor mâna îşi uitase deja rostul de-a acoperi nasul. Copleşit de sentimente, bărbatul îşi pierduse aproape complet simţul mirosului.

Tocmai atunci, ochii i s-au oprit pe o fiinţă umană aşezată pe vine printre cadavrele din turn. Era o babă îmbrăcată într-un chimono de culoarea scoarţei de molid, mică, slăbănoagă, cu părul alb şi cu înfăţişare de maimuţă. Cu o făclie de lemn de pin aprinsă în mâna dreaptă, baba studia atent figura unuia dintre cadavre, o femeie, dacă e să ne luăm după părul lung.

Servitorul, înmărmurit în mare parte de groază, dar şi de curiozitate, uitase până şi să respire. După cum ar spune un autor din vechime: „I se ridicase şi părul din cap, şi ăl de pe trupce. Deodată, baba a înfipt aşchia de pin între scândurile podelei, a ridicat cu amândouă mâinile capul leşului pe care îl studiase până atunci şi, ca o mamă-maimuţă care îşi puriceşte progenitura, a început să smulgă unul câte unul firele lungi de păr de pe ţeasta moartei. Firele de păr păreau să se rupă cu uşurinţă.

Cu fiecare fir de păr smuls, groaza servitorului se stingea puţin câte puţin, numai ca să lase în locul ei un teribil sentiment de ură îndreptat împotriva babei. Ba nu, „împotriva babei” e puţin spus. O ură mai degrabă îndreptată împotriva a tot ce e rău pe lume se aprindea din ce în ce mai mult în sufletul servitorului. Dacă i-ar fi pus

acum cineva aceeaşi întrebare care îl chinuise mai devreme sub Poartă, dacă să aleagă să moară de foame sau să se facă hoţ la drumul mare, servitorul ar fi ales, probabil fără regrete, moartea prin înfometare. Ura împotriva răului îi ardea în suflet precum flacăra de la capătul făcliei de pin înfiptă de babă în podea.

Sigur că servitorul nu avea idee de ce smulgea bătrâna firele de păr din capetele morţilor. Prin urmare, nu putea ca, pe bază de raţionament, să îi clasifice acţiunile drept bune sau rele. Dar actul în sine de a smulge părul de pe ţestele unor cadavre, pe o asemenea noapte ploioasă, în turnul Porţii Rasho, era pentru el o crimă care nu putea fi iertată. Bineînţeles că servitorul uitase deja că el însuşi îşi pusese în gând ceva mai devreme să se facă tâlhar la drumul mare.

Prin urmare, adunându-şi forţa în picioare, bărbatul a sărit deodată prin chepengul scării. Apoi, cu mâna încleştată pe mânerul sabiei, s-a îndreptat cu paşi mari către babă. Speriată de moarte, femeia nu a scos o vorbă. A aruncat doar o privire în direcţia servitorului şi a sărit în picioare ca aruncată de o catapultă.

— Cotoroanţo, unde crezi că te duci? a strigat servitorul, blocându-i cu ambele mâini calea femeii care, pierdută, încerca să îşi găsească un loc pe unde să fugă. Disperată, a dat să îl împingă în lături. La rându-i, servitorul a împins-o înapoi. Un timp, cei doi s-au încleştat în tăcere, dar câştigătorul era ştiut de la bun început. În fine, servitorul i-a răsucit femeii mâna, numai piele şi os, la spate şi a împins-o cu violenţă la podea.

— Ce făceai aici? Ia zi! Scuipă tot imediat, că de nu, uite ce te-aşteaptă!, şi servitorul a tras pe loc sabia din teacă şi i-a pus babei sub ochi metalul alb.

Cu mâinile tremurându-i incontrolabil, cu umerii ridicându-i-se la fiecare gură de aer pe care o trăgea în piept şi cu ochii holbaţi gata parcă să-i iasă din orbite,

femeia continua să tacă ca un mut. Servitorul s-a uitat la ea şi a realizat pentru prima dată că viaţa bătrânei depindea în întregime de voinţa lui şi, odată ce a înţeles acest lucru, ura care îi clocotea în suflet împotriva ei s-a potolit pe nesimţite. În locul ei s-au instalat mândria şi satisfacţia liniştitoare pe care le încerci când ai dus la bun sfârşit o treabă importantă.

— Nu sunt de la poliţie, i-a spus pe un ton mai potolit, uitându-se la ea de sus. Sunt doar un călător care s-a întâmplat să treacă pe sub Poartă. Aşa că n-am să te leg sau ceva de genul ăsta. Tot ce vreau să aud de la tine e ce faci aici în turnul Porţii la ora asta.

Auzindu-i explicaţia, ochii babei s-au făcut încă şi mai mari şi s-au fixat pe faţa servitorului. Ochi pătrunzători, cu pleoape roşii, ca ai unei păsări de pradă. Apoi, ca şi cum ar fi mestecat ceva, şi-a mişcat ridurile buzelor care făceau corp comun cu nasul. Un măr al lui Adam proeminent s-a făcut vizibil pe gâtul subţire şi o voce guturală, ca de corb, s-a ridicat cu greutate şi a ajuns la urechile servitorului.

— Adun păr… adun păr… ca să fac peruci.

Servitorul s-a simţit deodată dezamăgit de banalitatea răspunsului primit. Şi odată cu dezamăgirea, ura de dinainte, combinată acum cu dispreţ şi-a făcut din nou loc în inima lui. Se pare că sentimentele de care era încercat i s-au transmis şi bătrânei, pentru că, ţinând încă strâns părul moartei în mână, a început să bolborosească cu o voce ca de broască:

— Da, poate că e păcat să smulgi părul morţilor. Dar toţi cei care zac aici sunt oameni cărora poţi să le faci aşa ceva. Uite, femeia asta de tocmai i-am luat părul îşi ducea viaţa tăind şerpi în bucăţi de câte 10 – 12 centimetri, pe care le usca şi le vindea samurailor drept peşte uscat. De nu cădea pradi epidemiei, încă şi-ar mai fi dus traiul din vânzarea de şerpi Mai mult chiar, se pare că samurailor le plăcea peştele uscat pe care li-l vindea ea, pentru că i-l

cumpărau pe tot pentru a-l găti cu orez. Dar eu nu cred că ce făcea femeia asta era păcat. Ori făcea asta, ori murea de foame, aşa că nu avea de ales. Tot la fel, nici ce fac eu nu cred că e păcat. Nici eu nu am de ales: ori mă ocup cu aşa ceva, ori mor de foame. Şi cum femeia asta ştie prea bine că, la fel ca ea, nici eu nu am de ales, poate că e îngăduitoare cu păcatul meu.

Cam asta a fost, în linii mari, ce a spus baba.

Servitorul şi-a băgat sabia în teacă şi, cu mâna stângă proptită în mâner, a ascultat distant povestea babei. Cu dreapta îşi zgândărea, cum altfel?, coşul plin de puroi de pe obrazul înroşit. Şi, în timp ce istorisirea curgea, un val de curaj s-a născut în inima lui. Curajul care îi lipsise mai devreme, când stătea sub Poartă şi care era total diferit de cel care îl împinsese să intre în cămăruţa din turn şi să se confrunte cu baba. Acum servitorul nu se mai întreba dacă să moară de foame sau să se apuce de tâlhărie. De fapt, nici nu se mai putea gândi la lucruri precum moartea prin înfometare, pentru că asemenea idei fuseseră complet alungate din conştiinţa sa.

— Hm… aşa o fi… a spus el cu o voce fornăitoare, după ce femeia şi-a terminat vorba. Apoi, a făcut un pas înainte, şi-a luat rapid mâna dreaptă de pe coş şi a apucat-o pe babă de guler:

— Atunci, nici pe mine n-ai să m-acuzi dacă m-apuc de tâlhărie, nu? Şi eu sunt tot un muritor de foame.

Şi, cu o mişcare scurtă, i-a smuls de pe ea chimonoul. Iar cum ea încerca să i se agaţe de picioare, i-a tras un şut care a aruncat-o peste cadavre. Nu avea decât cinci paşi până la scară. Cu chimonoul de culoarea scoarţei de molid făcut vălătuc sub braţ, servitorul a coborât scara abruptă într-o clipită şi a dispărut în noapte.

Nu după mult timp, bătrâna care zăcuse ca moartă se ridică dezbrăcată dintre cadavre. Bombănind şi gemând se târî ghidată de lumina făcliei care încă mai ardea până la

gura scării. Apoi, cu părul scurt şi alb răvăşit, se uită în jos. Dar afară nu era decât noaptea, neagră ca o hrubă.

Cât despre servitor, nimeni nu mai ştie nimic de el.

(1915)

Pânza de păianjen

ÎNTR-O BUNĂ ZI, măreţul Buddha se plimba de unul singur fără vreun scop anume, pe malul iazului cu lotuşi din Paradis. Pe oglinda apei, florile de-un alb imperial înmiresmau împrejurimile din pistilele aurii cu parfumul lor cu neputinţă de redat în cuvinte. Era dimineaţă în Paradis.

În cele din urmă, preaînălţatul Buddha s-a oprit din plimbare şi şi-a aruncat privirea celestă printre frunzele lotuşilor care acopereau suprafaţa iazului. Şi cum fundul iazului dădea chiar în infern, iar apa era de-o limpezime ca de cristal, se putea vedea cu claritate, ca printr-un stereoscop, priveliştea Râului Sanzu" şi-a Muntelui Hari în Infern, ochii lui Buddha s-au oprit pe un anume Kandata, aflat în colcăiala de criminali de-acolo. Acest Kandata era un tâlhar care făcuse multe blestemăţii la viaţa lui:

„O primă versiune a acestei traduceri a apărut în revista *România literară* „nr. 48/1998.

Sanzu no kawa, corespondentul râului Styx în Infernul budist.

Hari no yama, sau Muntele cu Ace, element al peisajului Infernului budist.

ucisese oameni, arsese case, şi, totuşi, în urma lui rămăsese şi amintirea unei fapte bune.

Odată, pe când trecea printr-o pădure deasă, Kandata a zărit pe marginea drumului un păianjen mic. A ridicat piciorul decis să-l strivească, dar… „Nu, nu! Chiar dacă-i mic, e şi el o fiinţă vie. Să-l omori aşa, fără discernământ, e-o faptă detestabilă", s-a răzgândit el. Şi în felul ăsta l-a ajutat pe păianjen.

Şi cum se uita preaînţeleptul la Infern, şi-a amintit de

cum îl cruţase Kandata pe păianjenul din pădure. Şi numai pentru acea faptă bună, Buddha a început să se gândească cum să facă să îl ajute pe Kandata să iasă din Infern. Din fericire, uitându-se alături, Buddha văzu pe frunzele de culoarea jadului ale lotusului un păianjen care ţesea o superbă pânză argintie. A adunat-o cu mare grijă şi dintre lotuşii alb-imperial a aruncat-o ghem până departe, jos, în fundul Infernului.

ACOLO se afla KANDATA, cufundat alături de alţi criminali, în Iazul de Sânge din adâncurile Lumii de Jos. Tenebrele sunt spaţiul deznădejdii, pentru că oricât te-ai uita prin întunericul de nepătruns, nu reuşeşti să vezi decât contururi vagi, numai ca să realizezi că acelea sunt crestele înfricoşătorului Munte Hari. De jur-împrejur domneşte o tăcere profundă, ca de mormânt, spartă din timp în timp de icnetele ticăloşilor de-acolo. Epuizaţi de feluritele torturi îndurate, celor căzuţi acolo le lipsea până şi forţa să se mai vaite. Aşa că şi marele tâlhar Kandata, scufundat în Lacul de Sânge, nu putea decât să se zbată ca o broască în pragul morţii.

La un moment dat, ridicând involuntar capul, Kandata s-a uitat mai bine la cerul de deasupra lui pentru a constata că din bezna de sus, de foarte departe, un fir auriu din pânză de păianjen se cobora către el. Înspăimântat de apariţie, Kandata se concentra asupra acelei dâre de lumină, când… aţa a alunecat uşurel şi a rămas suspendată deasupra lui. Fără să stea prea mult pe gânduri, Kandata a atins-o cu mâna ca să se convingă că-i reală şi un val de bucurie i-a umplut inima când a simţit-o. De s-ar urca pe acest fir, oricât de departe ar urca, ar ieşi cu siguranţă din Infern. Ba, de ce nu, dacă totul merge strună, poate să ajungă chiar şi-n Paradis. Şi-atunci, gata ar fi cu urcarea pe Muntele Hari şi gata ar fi cu scufundatul în Lacul de Sânge.

Animat de asemenea gânduri, Kandata s-a repezit să

se apuce cu amândouă mâinile de fir şi a purces apoi să se caţere încet, încet tot mai sus. Ca tâlhar vestit pe vremuri, era obişnuit cu asemenea exerciţiu.

Între Infern şi Paradis sunt însă zeci de mii de kilometri, aşa că oricât de mare ţi-ar fi graba, tot va trebui să te opreşti la un moment dat şi să-ţi tragi sufletul. Pe Kandata l-a ajuns în cele din urmă o aşa de mare oboseală, încât n-a mai putut înainta nici măcar un centimetru. Nemaiavând ce face, s-a oprit pentru o scurtă pauză şi atârnând pe fir şi-a aruncat privirea în jos.

Distanţa pe care o urcase din răsputeri făcea ca Lacul de Sânge în care zăcuse până acum să se piardă în întunericul de sub el. La fel şi Muntele Hari, care i se întindea tot sub picioare. Dac-a urcat atât de mult, probabil că nu mai trebuia să îi fie teamă că o să sentoarcă în Infern. Cu mâinile încleştate pe firul de păianjen, Kandata a râs cu o voce pe care nu o mai folosise în tot amarul de ani de când se aflase în Infern: „Am reuşit! Am reuşit ” Atunci a realizat Kandata că din josul firului, nenumăraţi tâlhari urcau la fel ca şi el, în şir indian, ca furnicile. Când a văzut asta, mirarea iniţială a lăsat loc fricii şi, după un moment de gândire, Kandata a rămas cu gura căscată ca un idiot, mişcând numai din ochi. Numai cu el singur şi firul parcă stătea să se rupă tot timpul, d-apăi cu toţi tâlharii ăia pe el… De se rupe firul, Kandata împreună cu toţi ceilalţi vor cădea ca nişte pietre în Infern. Iar dacă aşa ceva se va întâmpla, rezultatul va fi dezastruos. Şi cum se tot gândea el aşa, sute, mii de alţi păcătoşi continuau să urce din întunericul Lacului de Sânge de sub el, pe firul luminos. Dacă nu face ceva imediat, firul se va rupe în două cu el la mijloc şi atunci va cădea şi el.

Kandata a început să strige-n gura mare: „Băi, păcătoşilor! Ăsta-i firul meu! Al meu! Cine dracu’ v-a pus să vă urcaţi şi voi pe el? Jos! Toată lumea jooos!”

Firul de păianjen, care până atunci nu arătase niciun semn de slăbiciune, s-a rupt pe neaşteptate cu un pârâit din locul unde ajunsese Kandata. Prin urmare, a căzut şi el. În pofida faptului că părea salvat, Kandata n-a mai avut timp să zică nici pâs şi s-a prăvălit de unde venise, învârtindu-se ca un titirez.

Firul de păianjen a rămas atârnat pe cerul fără de lună şi fără de stele al Infernului, strălucind în bezna de nepătruns.

BuDDHA PRIVISE ÎNTREAGA SCENĂ de pe malul iazului cu lotuşi, dar când Kandata s-a prăvălit ca un bolovan în lacul de Sânge, un zâmbet trist i-a apărut pe nobila faţă, după care a continuat să se plimbe fără vreun ţel anume. Din punctul lui de vedere, căderea lui Kandata înapoi în Infern era o pedeapsă dreaptă pentru lipsa lui de compasiune.

Florile alb-imperial care îşi mişcau uşurel caliciile şi răspândeau din pistilele aurii un parfum divin, de nedescris în cuvinte, care umplea văzduhul, se întindeau la picioarele lui Buddha. În Paradis se apropia amiaza.

(1918)

Ryunosuke Akutagawa:

În căutarea modernităţii

Viaţa unui prost şi *Kappa* fac parte dintr-o categorie aparte a operei lui Ryunosuke Akutagawa. Cititorul obişnuit cu povestirile cu temă istorică (dintre care *Poarta Rasho* rămâne cea mai cunoscută) sau cu repovestirile unor scene din alte capodopere ale literaturii (*Pânza de păianjen*) va fi luat prin surprindere de cele două texte principale ale acestui volum.

Scrise în ultimii ani de viaţă ai lui Akutagawa, *Viaţa unui prost* (1927) şi *Kappa* (1927) aparţin unei serii de experimente literare cu tentă modernistă pe care prozatorul le-a produs cu precădere în perioada 1923 – 1927. Mai mult decât atât, ambele texte sunt marcate de

boala psihică cu care Akutagawa se lupta în acea perioadă.

Din acest punct de vedere, traducerea unor asemenea lucrări devine o sarcină pe cât de interesantă, pe atât de greu de realizat. Ruperea firului narativ, întreruperea unei idei pentru a fi continuată cu o alta cu care nu pare să aibă nicio legătură, referinţele autobiografice obscure contribuie la dificultatea traducerii. Şi dacă povestirea *Kappa* a beneficiat până acum de numeroase traduceri în limbi europene şi nu numai şi este inclusă în seria operelor de valoare ale lui Akutagawa, *Viaţa unui prost*, o lucrare postumă, este încă foarte puţin cunoscută cititorilor de astăzi.

Marele Cutremur din regiunea Kantō

Exerciţiul modernităţii în Japonia a fost afectat radical de un fenomen natural al cărui impact asupra psihicului colectiv japonez a fost discutat în amănunt de numeroşi critici şi istorici. Marele Cutremur din regiunea Kantō (Kantō daishinsai) a avut loc pe 1 septembrie 1923, în jurul prânzului. Efectele au fost devastatoare, cartiere întregi din Tokio fiind literalmente reduse la ruine. Cum evenimentul s-a petrecut la ora 11: 58 dimineaţa, focurile aprinse pentru pregătirea prânzului au produs incendii înteţite şi purtate de vântul puternic din acea zi, incendii care au mărit atât volumul pagubelor materiale, cât şi numărul celor care şi-au pierdut viaţa a fost estimat la peste o sută de mii.

Cutremurul a creat o stare de panică generală care s-a dovedit propice activităţilor criminale. Zvonurile pornite din diverse motive i-au transformat pe etnicii coreeni care trăiau în Tokio (Coreea era din 1909 colonie japoneză) în victime ale furiei mulţimii. La rândul lor, autorităţile au profitat de haos pentru a elimina membri de marcă ai mişcării anarhiste şi socialiste.

Lumea artistică a fost şi ea puternic afectată. Estetismul strict al conceptului întârziat „artă pentru artă”

s-a prăbuşit în acelaşi timp cu clădirile vechiului Edo f. Şi odată cu reconstruirea oraşului pe principii moderne, cu linii de metrou, electrificare şi străzi pavate, o nouă conştiinţă artistică a căpătat contur. Arta angajată politic, fie ea în slujba idealurilor

„Numele vechi al capitalei Tokio.

marxist-revoluţionare, fie în a celor ale liberalismului, s-a dovedit unica soluţie pentru criza de identitate a intelectualităţii japoneze. *Fin de siècle* şi artistul neimplicat, închis în turnul de fildeş al creaţiei, aveau să fie înlocuiţi de experimentele avangardiste şi moderniste şi de puternica mişcare artistică comunistă, separate, dar atât de intim conectate.

Pe acest fond, formele literare estetiste care puneau accent pe experienţa solitară a autorului, exerciţiile narcisiste de genul romanului eului (*shishdsetsu*) aveau să se încheie. Şi, aşa cum cu aproape zece ani înainte de cutremur, părintele literaturii moderne japoneze, Natsume Soseki, marca sfârşitul Epocii Meiji (1868 – 1912) şi al ciudatului melanj de feudalism şi capitalism care o caracterizase, cutremurul din 1923 urmat de *Kappa* şi *Viaţa unui prost* marcau sfârşitul Epocii Taisho (1912 – 1926) şi începutul perioadei artei politice, ancorate în realităţile istoriei interbelice a Japoniei.

Akutagawa ca simbol

La numai patru ani de la cutremurul din 1923, Ryunosuke Akutagawa s-a sinucis luând o supradoză de somnifere, singurele care îl mai ajutau să doarmă în ultimii doi ani de viaţă.

În iulie 2008, patru dintre cele şase note pe care prozatorul le scrisese familiei şi prietenilor în preziua sinuciderii au fost găsite şi predate Muzeului din Tokio. Deşi textul lor fusese cunoscut şi publicat, se crezuse că familia le distrusese la cererea scriitorului. Într-una dintre ele, adresată bunului şi vechiului lui prieten, scriitorul

Kikuchi Kan, Akutagawa scria că în ultima vreme fusese cuprins de o „vagă nelinişte cu privire la viitor”. Iată câteva fragmente din acea notă:

Cu siguranţă că niciun sinucigaş nu ştie prea bine care sunt motivele complexe din spatele unei asemenea decizii. În ceea ce mă priveşte, motivul este o vagă senzaţie de nelinişte, o nelinişte referitoare la viitorul meu.

În ultimii doi ani m-am gândit numai la moarte şi am citit o cantitate impresionantă de mărturii despre procesul morţii. (...) în ceea ce priveşte senzaţia vagă de nelinişte cu privire la viitorul meu, consider că am analizat-o în amănunt în Viaţa unui prost, cu excepţia unui singur factor social, şi anume umbra feudalismului care mi-a planat asupra vieţii. Am omis-o dinadins, pentru că nu am fost convins că voi putea să explic prea bine contextul social în care mi-am dus viaţa. (...)

Cum suntem animale, noi oamenii avem o frică animalică de moarte. Ceea ce numim noi vitalitate nu e decât un alt nume pentru forţa animalică. La rândul meu, sunt şi eu un animal. Iar acea forţă animalică mi s-a scurs treptat din sistem, cel puţin dacă e să mă iau după pofta redusă pe care o am pentru mâncare şi femei. Lumea în care trăiesc acum este una a nervilor bolnavi, lucidă ca gheaţa. Moartea voluntară trebuie să ne aducă pacea, dacă nu chiar fericirea. Sunt pregătit acum, iar natura o găsesc, în mod paradoxal, mai frumoasă ca niciodată. Am văzut, iubit şi înţeles mai mult decât alţii. Şi, în ciuda suferinţelor pe care a trebuit să le îndur din această cauză, mă declar satisfăcut de ce mi-a fost dat”[5]

5“ „Pentru cititorii japonezi, viaţa, legenda şi moştenirea s-au combinat pentru a eleva la statutul de ideal negativ identitatea sa negativă construită cu atâta suferinţă." (Howard Hibbett, „Akutagawa Ryunosuke and the Negative Ideal", în Personality in Jap ane se History, editată de Albert M. Craig şi Donald H. Shively, Berkeley, University of California Press, 1970, p. 451.)

" Vezi Edward Folwer, The Rhetoric of Confession: Shishosetsu in Early

Sinuciderea lui Akutagawa a devenit simbolul sfârşitului unei ere. Condusă de criticii marxişti, s-a petrecut o transformare a scriitorului dintr-un simbol al eleganţei literare de modă veche într-unul al înfrângerii literaturii neangajate politic. În 1929, Miyamoto Kenji a fost cel care a utilizat pentru prima dată termenul de „înfrângere" în corelaţie cu literatura şi personalitatea lui Akutagawa. Eseul lui Miyamoto, *Literatura „înfrângerii"* (*„Haiboku" no bungaku*), consideră moartea şi ultimele scrieri ale prozatorului, între care *Kappa* şi *Viaţa unui prost* sunt reprezentative, un semnal de alarmă pentru intelectualii burghezi asupra rezultatului inevitabil şi dezastruos al estetismului şi ermetismului literaturii lor". În felul acesta, moartea lui Akutagawa a încetat a mai fi un act personal şi a devenit un gest de importanţă istorică". „Pusă în contextul începutului Erei Showa (1926 – 1989), eră a cărei primă jumătate a fost dominată de înarmarea accelerată a Japoniei, de intrarea în Manciuria încă din 1931, de eliminarea ultimelor rămăşiţe de democraţie pe model occidental până în 1935 şi de angajarea totală a ţării în războiul din China şi Asia de Sud-Est, sinuciderea unui scriitor de talia lui Akutagawa a avut la rândul ei darul de a produce crize identitare printre scriitorii vremii. Interesant este faptul că inspiraţi de sinuciderea autorului *Porţii Rashd*, alţi scriitori au adoptat poziţii uneori complet diferite în ceea ce priveşte implicarea politică a artei lor.

De exemplu, pe atunci încă tânărul Yasunari Kawabata (1899 – 1972) îi scria cu tristeţe unui amic că se pare că vremea literaturii neangajate s-a încheiat şi că scriitorii vor trebui să se alăture unuia sau altuia dintre fronturile politice. El a ales să rămână neimplicat până la

---

Twentieth-Century Japanese Fiction, Los Angeles, University of California Press, 1992 sau Irmela Hijiya-Kirschnereit, Rituals of Self-Revelation: Shishosetsu as Literary Genre and Socio-Cultural Phenomenon, Cambridge, Harvard University Asia Center, 1996.

terminarea războiului, dar efectul pe care sinuciderea lui Akutagawa l-a avut asupra lui a fost unul de lungă durată. Unul dintre exemplele de înaintaşi pe care Kawabata le-a citat cu prilejul faimosului său discurs la primirea Premiului Nobel pentru literatură în 1968, *Utsukushii Nihon no watashi* (*Japonia mea cea frumoasă*), este chiar cel al lui Akutagawa. Kawabata îl critică pe vechiul lui amic pentru a se fi sinucis, dar îi va urma exemplul numai patru ani mai târziu. Poate mai trebuie menţionat aici şi faptul că Mishima Yukio (1925 – 1970), un alt prozator japonez a cărui luptă cu valorile estetice şi necesitatea implicării politice şi sociale a artistului a dus la sinuciderea prin *seppuku*, i-ar fi scris ultima sa scrisoare colegului său de breaslă Kawabata/

În contrast cu Kawabata, Chujo Yuriko (1899 – 1951), o scriitoare a cărei carieră literară până în 1930 părea să o poarte către romanul eului şi care se va căsători în 1931 cu nimeni altul decât Miyamoto Kenji, criticul menţionat mai sus, va fi inspirată de moartea lui Akutagawa şi se va alătura scriitorilor comunişti. Vestea morţii lui Akutagawa în iulie a prins-o pe Yuriko în miezul pregătirilor pentru o vizită în Uniunea Sovietică. În timpul celor trei ani petrecuţi acolo, Yuriko va suferi o schimbare politică extremă şi se va alătura mişcării comuniste imediat după întoarcerea în ţară.

Din 1935, Kikuchi Kan, fondatorul şi încă redactor-şef pe atunci al revistei *Bungei shunjuy* a instituit Premiul

Akutagawa, acordat unui tânăr scriitor de valoare, autor de literatură „serioasă" sau „pură". În paralel, Premiul Naoki, instituit în memoria scriitorului Naoki Sanjugo (1891 – 1934), autor de romane „populare" sau „vulgare", răsplăteşte cel mai bun autor de literatură „populară". Inaugurarea Premiului Akutagawa i-a consolidat statutul de autor de înaltă valoare în istoria literaturii japoneze. Şi, totodată, aura de destin tragic a

unui scriitor pe care istoria l-a depăşit şi l-a învins”.

Viaţa unui prost: Note de lectură

Viaţa unui prost este unul dintre ultimele texte scrise de Akutagawa. Cele 51 de secvenţe scurte se doresc a fi momente esenţiale ale vieţii autorului. *Viaţa unui prost* este astfel una dintre puţinele încercări ale lui Akutagawa de a scrie în maniera *shishosetsu* (roman al eului), o specie literară în proză specifică începutului de secol XX japonez şi influenţată puternic de naturalismul european. *Shishosetsu* reprezintă o convenţie literară între autor şi cititor, prin care autorul descrie episoade din viaţa proprie, folosindu-se de un narator şi de un personaj la persoana a treia sau de un narator/personaj la persoana întâi. Cititorul citeşte textul ca pe o descriere corectă şi nealterată a evenimentelor petrecute în viaţa autorului, participând astfel nu numai la textul ficţional, ci şi la „realitatea” autorului respectiv.

Criticii au pus adeseori la îndoială veridicitatea celor narate*in sh ishosetsu*, iar unii critici occidentali au făcut eforturi semnificative pentru a demonstra că textele în cauză sunt doar ficţiuni ale unui anume „eu” al autorului respectiv, acel „eu” pe care şi-l doreşte împărtăşit cu cititorii”.

În *Viaţa unui prost*, Akutagawa împinge graniţele dintre autobiografie şi *shishosetsu*, dar şi pe cele ale naraţiunii clasice. Fărâmiţarea textului, ruperea aproape violentă a frazelor, sintaxa complicată, ilogică adeseori fac din acest text unul asupra căruia criticii nu au reuşit să se înţeleagă. De la expresia minţii bolnave a autorului până la îndrăzneţ experiment modernist, *Viaţa unui prost* a fost analizată în varii maniere.

Kappa: Note de lectură

Kappa, o satiră acidă la adresa societăţii japoneze de la începutul Erei Showa, nu iartă nici consumerismul lacom, nici capitalismul deşănţat, nici alterarea acută a

moravurilor, nici prostituarea artelor şi transformarea lor în bunuri de consum, nici pervertirea religiei şi a sentimentului religios şi nici promovarea războiului. Puse pe seama *kappa*, creaturi mitice ale folclorului japonez, care trăiesc în râuri, toate aceste tare sunt tratate într-o manieră ironică şi cu vervă intelectuală.

Sub pretextul clişeizat al repovestirii unei povestiri auzite, naratorul îşi ia cititorul într-o călătorie într-un tărâm fantastic, tărâmul societăţii japoneze în care trăiesc, prezentat drept unul fantastic. Cele cincisprezece capitole care se concentrează exclusiv asupra Kappaniei (*Kappa no kuni*, în original) acoperă aspecte diverse ale societăţii kappaneze şi se constituie în tot atâtea tablouri satirice ale celei japoneze.

Deşi *Kappa* a mai fost tradus în româneşte prin intermediul limbii engleze, traducerea directă din acest volum va oferi cu siguranţă noi delicii cititorului. Umorul bine cunoscut al lui Akutagawa, exersat de-a lungul întregii lui cariere literare, umor amestecat cu o subtilă melancolie, ne aminteşte adeseori de *Nasul* sau de *Dintr-un pâlc de pădure*, capodoperele tinereţii autorului.

Concluzie

Puse faţă în faţă cu *Poarta Rashd* şi *Pânza de păianjen*, *Viaţa unui prost* şi *Kappa* se constituie într-o binevenită şi târzie reaşezare a lui Ryunosuke Akutagawa în conştiinţa cititorului din România. De la începuturile influenţate de realismul secolului al XIX-lea până la naraţiunea violentată din *Viaţa unui prost*, acest volum marchează patru puncte esenţiale ale operei lui Ryunosuke Akutagawa.

George Şipoş

Cuprins

Viaţa unui prost 5
Kappa 61
Poarta Rasho 135

Pânza de păianjen 145
Ryunosuke Akutagawa: în căutarea modernităţii... 153

Selecţia de povestiri incluse în volumul de faţă, pentru prima dată traduse în limba română din japoneză, acoperă, pe coordonate complementare, dimensiunea creaţiei autorului japonez. Pe de-o parte, *Poarta Rashd* (ecranizarea lui Kurosawa a devenit de mult o piesă clasică a cinematografiei universale) şi *Pânza de păianjen*. De partea cealaltă, *Viaţa unui prost* şi *Kappa*, experimente literare al căror caracter excentric nu şi-a pierdut suflul, în ciuda datării lor în plină epocă modernistă.

„O parte din vraja textelor lui Akutagawa o reprezintă sensibilitatea şi tradiţia japoneză, pe care le aduce în opera sa. Abordarea temei suicidului împreună cu enunţarea inevitabilităţii unui astfel de gest fac din proza lui un text unic”.

Ian Buruma, The New York Reviewofbooks (despre Viaţa unui prost)

„O satiră drăcească despre năravurile umane”.

atei.

uejt*”.

New Statesman (despre Kappa)

CURTEA VECHE BYBLOS

pentru a comanda ordine sau pentru lista completă a titlurilor publicate la Curtea Veche, vizitează www.curteaveche.ro

Designul GRIFFON tră WANS

r creative services

C O p 6 Г t в I: www.griffon.ro

— *Pledoaria unui prost* (1887), roman autobiografic al lui August Strindberg (1849 – 1912), având ca principal subiect căsătoria autorului cu baroneasa Siri von Wrangel. Akutagawa dă titlul în traducere japoneză, Chijin *no kokuhaku*.

— Ryunosuke Akutagawa, „Aru kyuyu e okuru tegami", în *Gendai Nikon bungaku taikei 43 Akutagawa Ryunosuke shu*, Tokio, Chikuma shobo.

f Miyamoto Kenji, „Haiboku no bungaku". Publicat pentru prima dată în revista *Kaizo*, nr. 4/1929.

f Vezi şi Seiji M. Lippit, „The Disintegrating Machinery of the Modern: Akutagawa Ryunosuke's Late Writings", în *The Journal of Aslan Studie's*, vol. 58, nr. 1 (februarie 1999), p. 27.

„Posibila scrisoare ar fi fost arsă de Kawabata. Deşi această informaţie circulă în cercurile de specialişti în literatură japoneză, este greu de dovedit în lipsa manuscriptului în cauză.